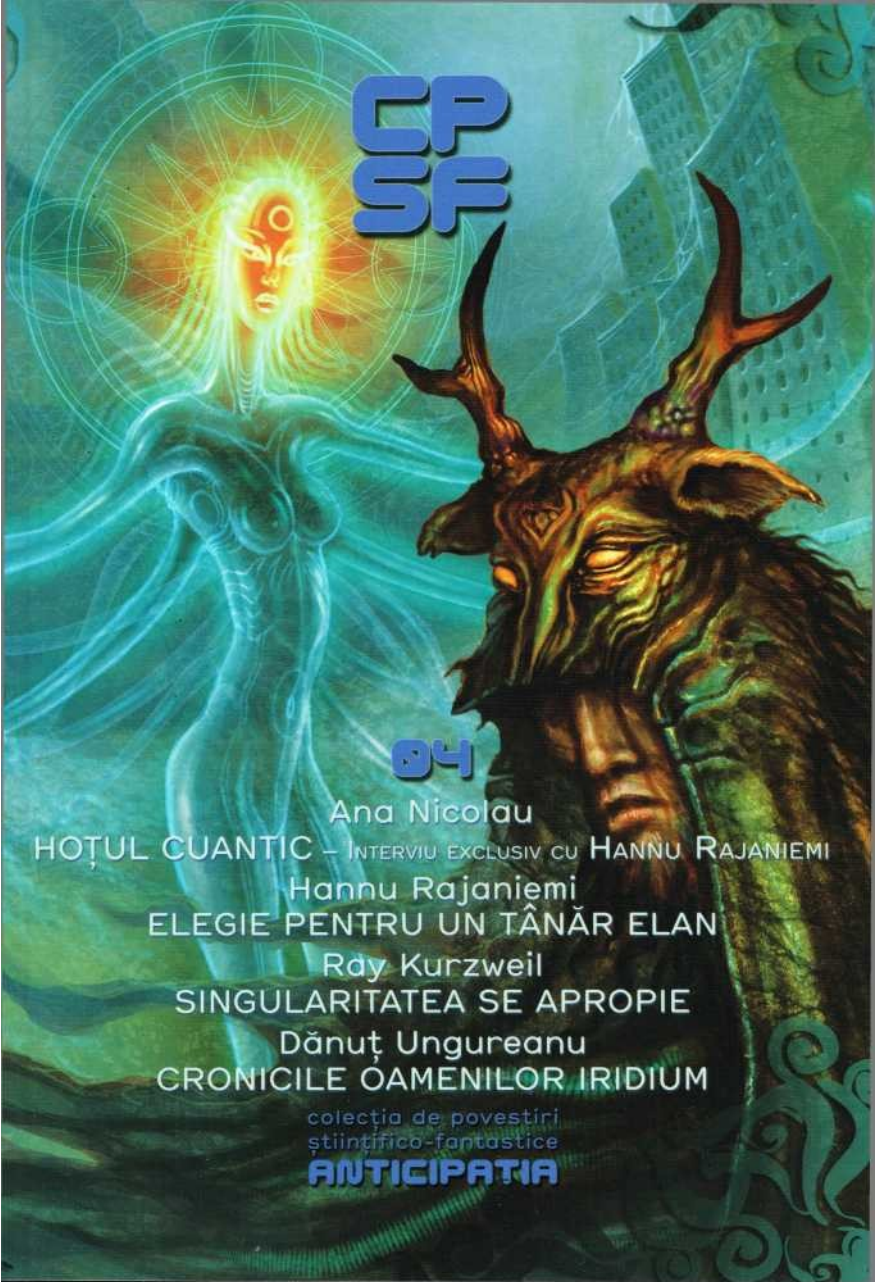

**CP
SF**

04

Ana Nicolau

HOȚUL CUANTIC – INTERVIU EXCLUSIV CU HANNU RAJANIEMI

Hannu Rajaniemi

ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN

Ray Kurzweil

SINGULARITATEA SE APROPIE

Dănuț Ungureanu

CRONICILE OAMENILOR IRIIDIUM

colecția de povestiri
științifico-fantastice

ANTICIPATIA

3/2013/CPSFA04/serie nouă

Hannu Rajaniemi ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN

„După ce dădura colțul străzii, văzură catedrala. Căpătase proporții colosale, făcând ca toate clădirile din jurul ei să pară pitice. Era un mușuroi de furnici făcut din cărămizi grena și din intrări hexagonale. Zumzăia și fremăta de viață. Pisici cu gheare de safir stăteau agățate de ziduri ca niște gargaie acrobatice. Stoluri dese de porumbei fălăiau din aripi în jurul turnurilor. Cete de șobolani cu coada azurie intrau și ieșeau în fugă prin ușile masive deschise, ca niște armate aflate în misiune. Și peste tot mișunau insecte, inundând văzduhul cu un bâzâit asurzitor și deplasându-se în nori negri compacți ca respirația neagră a unui uriaș.”

„Am început să scriu ficțiune speculativă pentru că simt că este un mod mai sincer de a scrie. În opinia mea toată ficțiunea este cumva speculativă: totul se petrece într-o realitate imaginară, în mintea scriitorului (și a cititorului), care are puțin de-a face cu lumea reală.”

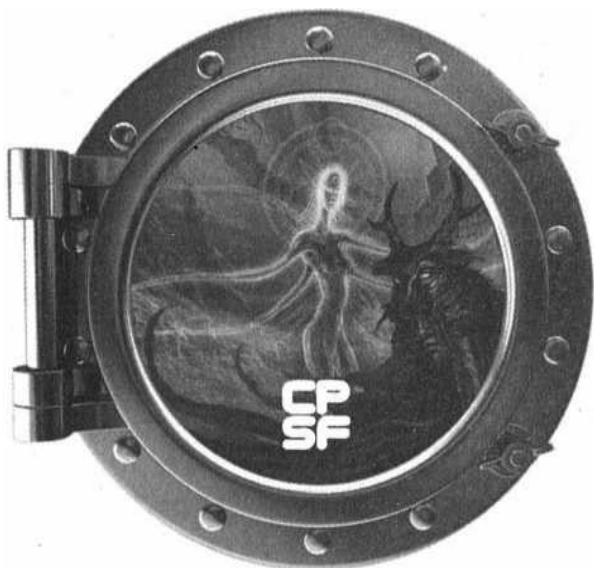
Fragment din interviul cu HANNU RAJANIEMI

Ray Kurzweil SINGULARITATEA SE APROPIE

„Din câte înțeleg eu, scopul universului reflectă același scop ca și viețile noastre: de a înainta spre o tot mai mare inteligență și cunoaștere. Inteligența noastră umană și tehnologia noastră formează vârful de lance al acestei inteligențe în continuă expansiune (de vreme ce nu suntem conștienți de existența niciunor rivali extraterestri).”

cpsfa.ro
anticipatia.com

Tudor Ciocârlie. HANNU RAJANIEMI - UN AUTOR CUM NU A MAI FOST ÎN SF / 3

Ana Nicolau HOȚUL CUANTIC (Interviu cu Hannu Rajaniemi) / 7 Hannu Rajaniemi. ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN /13 Alina Sârbu. RAY KURZWEIL - PROFETUL SINGULARITĂȚII / 37 Ray Kurzweil. SINGULARITATEA SE APROPIE / 39 Dănuț Ungureanu. CRONICILE OAMENILOR IRIDIUM /65 Liviu Radu. PAOLO BACIGALUPI - MODIFICATĂ / 79

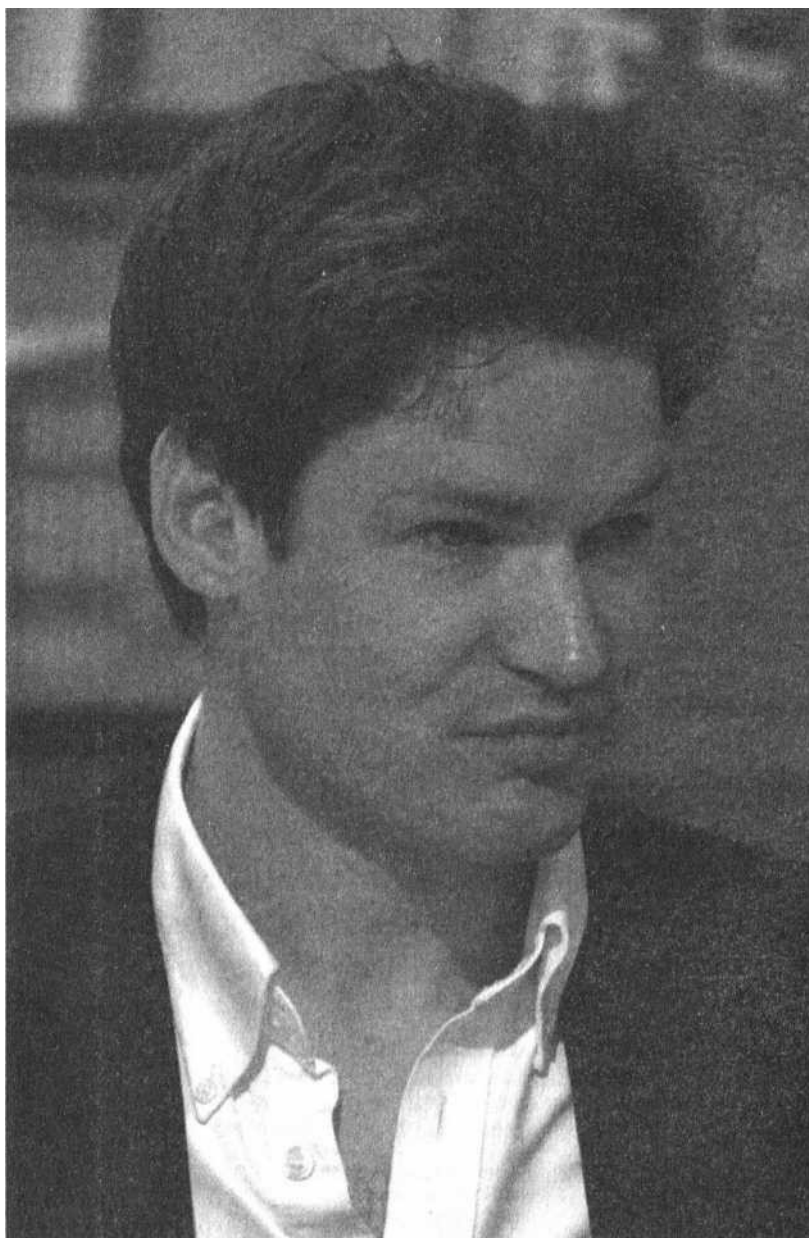
Gloria Sauciuc. URZEALA TRONURILOR - O ECRANIZARE DE SUCCES / 83

Coperta & design: Valentin NICOLAU / Imagine: Tudor POPA / Redactor-șef: Ana ANTONESCU / Redactor: Ecaterina DERZSI / Tehnoredactor: Stelian BIGAN / Editor: Valentin NICOLAU

colecția de povestiri științifico-fantastice

ANTICIPAȚIA

ISSN 1220 - 8620

HANNU RAJANIEMI „un autor cum nu a mai fost în SF”.

Tudor Ciocârlie

Oare câți dintre cei care au citit prima povestire

publicată online în Futurismic.com de Hannu Rajaniemi în 2003, „Shibuya No Love”, au putut să prevadă că autorul finlandez va publica ceva asemănător cu *The Quantum Thief*? Probabil nimeni, deși această povestire conține toți germenii care vor exploda apoi în 2010, odată cu primul volum al trilogiei *Jean le Flambeur*, stăpânirea perfectă a limbii engleze și a științei moderne, proza minunată sau întrebările fascinante legate de fizica cuantică și de evoluția omenirii.

Rajaniemi sosește la Edinburgh în 2001, pentru a lucra în vederea obținerii doctoratului în Teoria Corzilor. Numai că aici tânărul absolvent al Universității de Matematică din Oslo și deținător al unei diplome în Matematici Avansate la Cambridge va face două lucruri care-l vor lega definitiv de capitala Scoției și care-l vor angaja pe drumul literaturii: înființarea lui Think Tank Maths, o companie de consultanță care-și propune să folosească matematicile avansate pentru a rezolva unele dintre cele mai importante probleme cu care se confruntă societatea actuală, și aderarea la Writers Bloc, un grup de scriitori scoțieni din care face parte și Charles Stross. „Shibuya No Love”, în care printr-un dispozitiv cuantic de aflare a compatibilității, personajele pot trăi în câteva secunde o relație întreagă alături de o persoană pe care tocmai au întâlnit-o, a fost scrisă prin interacțiunea directă cu acest grup literar.

Tot prin Writers Bloc, Hannu Rajaniemi publică a doua lui povestire, „Deus Ex Homine” în 2005 (*The Year's Best SIV* ol. 2 de Gardner Dozois, Editura Nemira, 2008), în antologia *Nova Scoția.*, „Deus Ex Homine” reprezintă o evoluție importantă față de „Shibuya No Love” și în ea apar câteva dintre temele care-l vor obseda pe Rajaniemi în următorii ani: post-singularitatea tehnologică, efectele ei asupra individului și posibilitățile de a prevedea cum va arăta lumea postumană. Cel care îl va aduce cu această povestire în atenția fanilor este Gardner Dozois, care va publica „Deus Ex Homine” în *The Year's Best Science Fiction: Twenty-Third Annual Collection*.

Dozois va fi cel mai constant și unul dintre cei mai importanți susținători ai lui Rajaniemi, publicându-i în cel de-al 29-lea volum *The Year's Best Science Fiction* povestirea „His Master's Voice” (SRSFF.ro, 2011), apărută inițial în numărul din octombrie 2008 al *Interzone*, în „His Master's Voice* *”, autorul continuă explorarea postumanului, creând o lume care transcende evoluția și biologia și care-l va face să fie prezent nu numai în antologia Dozois, ci și în *The Best of Science Fiction and Fantasy of the Year* a lui Jonathan Strahan. De altfel, Rajaniemi este unul dintre puținii scriitori iubiți în egală măsură de cei mai buni editori contemporani de proză scurtă.

Rajaniemi va fi prezent, de asemenea, în ambele antologii menționate mai sus și cu povestirea „Elegy for a Young Elk”, apărută inițial în *Subterranean Online* în 2010. Deși scriitorul finlandez creează în această poveste o lume post-singularitate fascinantă, plină de teme incredibile, dar plauzibile, el știa încă din acel an că proza scurtă îi îngrădește dorința de explorare și că romanul este singura specie literară care-i va oferi posibilitatea să dea naștere unei lumi complexe și verosimile, pe care să o populeze cu toate ideile lui nenumărate legate de viitorul omenirii.

Însă „Elegy for a Young Elk”, în care umanul și postumanul sunt puse față în față, a creat un excelent orizont de așteptare și a fost prima dintre lucrările lui Rajaniemi care s-a aflat la doar la un vot de a fi nominalizată la Premiul Hugo.

Tot Strahan este cel care îl va publica pe Rajaniemi în cele mai importante antologii de science-fiction apărute în ultimii doi ani: „The Server and the Dragon” în *Engineering Infinity* (2011), o povestire despre nașterea și evoluția unei inteligențe aproape omnipotente și „Tyche and the Ants” în *Edge of Infinity* (2012), o carte despre importanța poveștilor și despre maturizare. Amândouă au fost selectate apoi în antologiile Dozois, dovedind, dacă mai era nevoie, că Rajaniemi este unul dintre cei mai importanți autori de SF ai ultimilor ani.

Însă nu povestirile, ci romanele l-au adus aici. „Elegy for a Young Elk”, „The Server and the Dragon” și „Tyche and the Ants” sunt povestiri excelente, dar ele nu reprezintă decât niște surplusuri rămase de la scrierea trilogiei *Jean le Flambeur*, La îndemnul agentului său, Rajaniemi a scris un prim capitol de roman inspirat de o idee mai veche a lui, despre un hoț postuman într-o închisoare construită conform teoriei jocurilor, și l-a prezentat celor de la Gollanez, care au fost așa de impresionați încât i-au oferit un contract pentru trei cărți. Matematicianul finlandez s-a apucat să scrie ceea ce avea să devină *The Quantum Thief*, însă înainte ca publicul larg să savureze acest debut fenomenal, cei din Writers’s Bloc i-au ascultat și i-au comentat capitolele pe măsură ce acestea se nășteau. Și astfel, mulți fani SF au făcut cunoștință cu Rajaniemi prin cuvintele absolut entuziaste ale lui Stross, care a mărturisit că există în acest grup literar un autor cum nu a mai fost în SF – o combinație între știința grea a lui Egan, *sense-of-wonderful* lui Reynolds și talentul de prozator al lui Chiang –, care va revoluționa science-fictionul.

Însă nici măcar aceste cuvinte nu au pregătit publicul pentru impactul pe care l-a avut *The Quantum Thief* (în pregătire la Editura Nemira), odată cu publicarea lui de către Gollanez, în 2010. Niciodată până la el nu a mai existat în literatură un personaj postuman mai interesant decât hoțul Jean le Flambeur. Niciodată până la acest roman nu a fost creată o lume post-singularitate mai bogată și mai fascinantă. Niciun alt scriitor de SF până la Rajaniemi nu a avut curajul să exploreze cu aceeași rigurozitate științifică postumanul. Și niciun alt autor de ficțiune nu a mai avut îndrăzneala de a îmbrăca într-o așa de frumoasă proză cele mai avansate idei ale fizicii cuantice și nici să cufunde cititorul într-un univers plin de neologisme, să-l lase singur acolo, fără explicații și să-l respecte îndeajuns încât să-i permită să se descurce pe cont propriu.

The Quantum Thief vorbește, într-un mod în care nu

s-a mai întâlnit până la el, despre memoria și rolul ei în formarea identității noastre. Și tot identitatea este albia traversată și de cel de-al doilea volum, *The Fractal Prince*, publicat în 2012. Însă dacă în prima carte era explorată relația memorie-identitate, în *The Fractal Prince* vom vedea care este rolul poveștilor în formarea identității, a umanului și a postumanului. Dacă în *The Quantum Thief urmăream* aventurile lui Jean le Flambeur într-un fascinant oraș mișcător marțian, în cel de-al doilea volum vom coborî alături de el pe un Pământ profund postuman, în care poveștile sunt uneori mai reale decât realitatea, în plus, de parcă primul volum nu era îndeajuns de complex, Rajaniemi scrie *The Fractal Prince* cu o structură mult mai complicată, în care narațiunea sare de la persoana întâi la a treia și de la basme la firul narativ principal, în același capitol. Stross a avut dreptate: ceea ce scrie Rajaniemi este ceva nou și revoluționar.

The Quantum Thief a fost în 2012 a doua lucrare a lui Rajaniemi care s-a aflat la un singur vot de nominalizarea Hugo, de această dată la categoria roman. Din păcate, distanța de un an între publicarea în Marea Britanie și cea din SUA a mai scăzut puțin din impactul pe care l-ar fi putut avea acest debut. Mulți fani cred și speră că odată cu *The Fractal Prince*, scriitorul finlandez va înceta să mai fie primul sub linie și va fi în sfârșit nominalizat la un Premiu Hugo bine meritat, însă toți cei care l-au citit așteaptă cu sufletul la gură mai mult decât o nominalizare, și anume ultimul volum al trilogiei, sperând să găsească în el o structură și mai complexă, ca și o provocare intelectuală și artistică chiar mai mare. Hannu Rajaniemi devine încet, dar sigur, maestrul cărților science-fiction dificile, și-l iubim pentru asta.

Hoțul cuantic

9

Interviu exclusiv cu Hannu Rajaniemi

Chior și un cititor obișnuit cu literatură speculativă și călătoriile dese în lumi stranie și neformiliare se poate simți un pic pierdut la începutul romanului *The Quantum*

Thief. A fost intenția ta de a transforma cititorul într-un detectiv, care nu trebuie să deslușească doar misterele povestirii, dar și ale lumii în care se situează?

Da, am putea spune asta: ideea mea a fost să dezvălui treptat mecanismele lumii prin intermediul interacțiunilor dintre personaje, în felul acesta decorul poate fi văzut ca un alt personaj, un lucru pe care nu-l întâlnim decât în literatura SF, fantasy și poate în ficțiunea istorică, în orice caz, am vrut să-i creez cititorului impresia că poate fi purtat de poveste și să-i dau sentimentul că toate detaliile i se vor releva pe parcurs. Nu sunt foarte sigur că am reușit exact ceea ce îmi doream, dar mulți oameni îmi spun că ajung la o masă critică de înțelegere undeva pe la pagina 100 din

The Quantum Thief.

Atunci când scrii, ai în minte un cititor model, așa cum Umberto Eco îl descrie în Lector în Fabula? Ar trebui cititorii tăi să aibă cunoștințe științifice pentru a se putea bucura de lectură?

Nicidecum, trebuie doar să fie dotați cu o imaginație bogată și să se bucure de o poveste cu multă aventură și străbătută de o undă de speculație științifică și filosofică. Am avut și un feedback excelent de la persoane care nu mai citiseră nicio carte science-fiction până atunci. Cât despre rolul științei în romanul meu, pe lângă faptul că este premisa (aproape invizibilă) a decorului, datele

științifice din carte se aseamănă cu ouăle ascunse de Paște, care pot fi găsite de entuziaști și nu sunt deloc esențiale pentru a te putea bucura de poveste. Ca scriitor, trebuie să recunosc că mă gândesc mai mult la mine ca la un public-țintă. Așa că a fost o plăcere să descopăr că atâția oameni îmi împărtășesc obsesiile.

De unde te-ai inspirat atunci când l-ai creat pe protagonistul tău, escrocul și hoțul Jean le Flambeur? Care sunt provocările pe care le înfruntă el în lumea post-singularitate creată de tine?

Jean a fost inspirat desigur de arhetipul hoțului gentleman creat de Maurice Leblanc prin celebrul său personaj Arsène Lupin. Am început să citesc traduceri în finlandeză ale cărților lui Leblanc la o vârstă fragedă, cam în același timp când le-am descoperit pe cele ale lui Jules Verne și Arthur Conan Doyle. Eram un elev silitor la vremea aceea și mult prea cuminte, așa că îmi plăcea să citesc poveștile cu Lupin, un poznaș care se ghida întotdeauna după propriile reguli.

Dar cred că Jean, personajul meu, s-a născut atunci când am început să mă gândesc la ceea ce mie mi se pare ca fiind caracteristic pentru Lupin: acea serie nesfârșită de încercări de a reveni pe calea dreaptă și de a rămâne pe ea. Faptul că Lupin nu este numele adevărat al lui Lupin, ci o identitate pe care el și-a creat-o pentru sine însuși și pe care nu o poate totuși lăsa în urmă. Și atunci întrebarea mea s-a transformat în următoarea: într-o lume postumană, în care există posibilitatea să îți schimbi trupul și viața, într-un mod mult mai profund decât cum o făcuse Lupin vreodată, există vreo șansă pentru el la o nouă viață în cele din urmă?

Cât despre provocările pe care le întâlnește un hoț - într-o lume în care posibilitățile tehnologice sunt aproape nelimitate și la tot pasul (lumea spre care ne îndreptăm noi acum), cum poate un hoț să evite să fie prins atunci când un detectiv poate căuta pe Google cine a comis crima? Și ce ar putea să fure un hoț în această lume nanotehnologică post-singularitate, unde orice obiect poate fi replicat?

Răspunsul la aceste dileme m-a condus direct la intriga romanului *The Quantum Thief*: mai întâi, am creat o societate care prețuiește intimitatea mai mult decât justiția penală, și apoi am avut nevoie de lucruri valoroase care nu pot fi copiate... mai exact, stările cuantice, care sunt într-un fel unice conform așa-zisei „teoreme a ne-clonării”. Și, bineînțeles, acest lucru are sens într-un viitor în care vor fi utilizate calculatoarele cuantice.

Primele două cărți ale trilogiei, *The Quantum Thief* și apoi *The Fractal Prince*, abordează tema identității, mai întâi prin prisma memoriei și apoi a poveștilor. Cea de-a treia carte va continua acest demers?

Într-adevăr, tema identității va fi una din întrebările-cheie care vor rezulta după terminarea trilogiei. Identitatea va fi observată de această dată prin intermediul jocului, ipostază prin care noi intrăm într-un cerc magic și ne atribuim pentru scurt timp noi identități... pentru a reveni înapoi schimbați.

Structura cărții *The Fractal Prince* a fost mai complicată decât cea a primului volum, *The Quantum Thief*. Trebuie să ne așteptăm la o a treia carte și mai ambițioasă? Ce ne poți spune despre ea?

Fiecare roman are propriile sale provocări și structura îi este în mare parte influențată de povești și de personajele ei, dar cred că a treia carte va avea parte de mai puține trucuri structurale decât *The Fractal Prince*. Acum lucrez la ea și nu aș vrea să vorbesc prea mult despre asta... dar vă pot promite jocuri de identitate, explozii uriașe, un război ce se va întinde în tot sistemul solar, un oraș-gigant de pe Saturn, cel mai îndrăzneț furt al lui Jean de până acum și întoarcerea în forță a detectivului Isidore.

Deși limba ta maternă este finlandeza, ai ales să-ți scrii poveștile în engleză. De ce această alegere?

Când am început să scriu, locuiam într-un mediu englez, participam la un cenaclu în care limba vorbită era engleza și toate ideile științifice pe care le gândeam mi-au fost transmise în aceeași limbă. Bineînțeles, și deschiderea

către publicul larg a fost un factor în decizie. Pentru mine a fost o alegere naturală. De atunci am mai scris câteva povestiri în finlandeză și am tradus câteva din lucrările mele dintr-o limbă în cealaltă și sper să continui să fac asta, în măsura în care timpul și condițiile o permit.

Poți să ne povestești un pic despre proiectele la care ai fost implicat în cadrul Think Tank?

În acest moment, lucrez ca autor fulltime: am plecat de la Think Tank (împreună cu cofondatorul Sam Halliday) în aprilie 2012. Cât timp am activat ca director tehnic am lucrat la diverse proiecte, începând de la sisteme autonome, cercetări privind informația cuantică pentru Ministerul Apărării englez și optimizarea simulărilor pentru vehiculele spațiale ale Agenției Europene Spațiale până la lucruri mai „banale” (dar complexe din punct de vedere matematic), precum completarea cu bani a bancomatelor pentru Tesco Bank.

Nu am abandonat de tot activitatea antreprenorială și preocupările științifice: vara aceasta voi participa la programul postuniversitar al Singularity University (singularityu.org), unde vom încerca să găsim soluții pentru probleme globale ce implică noile tehnologii. Sper să iasă lucruri foarte interesante din această experiență!

Ce te-o atras la literatura 5F ca gen literar? Ce părere ai despre cărțile fantasy și care sunt autorii tăi preferați ai acestui gen?

Am început să scriu ficțiune speculativă, pentru că simt că este un mod mai sincer de a scrie, în opinia mea toată ficțiunea este cumva speculativă: totul se petrece într-o realitate imaginară, în mintea scriitorului (și a cititorului), care are puțin de-a face cu lumea reală.

Chiar și literatura mainstream exagerează anumite aspecte ale vieții de zi cu zi pentru a-i servi la construcția temei și poveștii. Literatura speculativă merge doar cu un pas mai departe: dacă totul este imaginar oricum, de ce să nu introducem atât de multe elemente ireale câte vrem, atât timp cât ele servesc poveștii și ne permit să transmitem anumite lucruri în feluri care altfel nu ar fi

posibile?

Există și alte motive bineînțeles, îmi place caracterul jucăuș al speculației. Pentru mine, esența literaturii science-fiction este aplicația metodei științifice: construirea unei premise fantastice, urmată de un soi de experiment intelectual pentru a vedea care sunt consecințele - în construirea relațiilor dintre personaje, a intrigii și a povestirii. Personal, prefer să pictez acest peisaj în linii mari, fără să intru în detalii asupra lucrurilor inexplicabile, ca să las un indiciu al existenței unei lumi mai mari decât ce vede imediat cititorul. Sentimentul eluziv al fascinației constă tocmai în aceste elemente lipsă ale textului.

Pot să spun că am avut întotdeauna și un soi de fascinație copilărească pentru elementele din recuzita science-fiction și fantasy: nave spațiale, conflicte la scară cosmică, cuceriri îndrăznețe, țărâmurii pierdute, supereroi... toate au o rezonanță mitică ce trezește copilul din mine.»

Citesc cu mare plăcere cărți fantasy și chiar am scris un volum de povestiri fantasy *Words of Birth and Death*, inspirată din mitologia finlandeză. Cred că acest gen face parte din același fenomen ca și SF-ul - introduci elemente strănii care *nu* sunt doar metafore (deși câteodată pot fi și asta) și îți pui serios întrebarea cum vor interacționa cu lumea și personajele tale.

Printre scriitorii mei contemporani favoriți de fantasy se numără Guy Gavriel Kay, China Miéville, Neil Gaiman, Kelly Link și Patrick Rothfuss, ca să numesc doar câțiva. Sunt dependent de saga *Cântec de Gheață și Foc* a lui George R.R. Martin. Unul dintre autorii mei preferați din toate timpurile, Michael Chabon, a scris de asemenea fantasy (ex. *Summerland*).

Ca scriitor, cine crezi că te-a influențat cel mai Ai anumiți autori pe care îi admiri?

Modelul deliberat pentru cărțile *The Quantum Thief* a fost oferit cu siguranță de Roger Zelazny și Ian McDonald. Sunt fascinat în general de Ian McDonald și în

SF el este autorul pe care încerc să îl copiez (sau de la care să fur idei). Îmi place la nebunie stilul prozei lui Roger Zelazny, coliziunea între mitologie și tehnologie pe care o creează și protagoniștii lui nemuritori și mereu spirituali.

Recent am redescoperit operele lui Ray Bradbury. Nu cred că există nimic care să se compare cu *Cronicile Marțiene* în termeni de frumusețe poetică pură. Colecția lui de eseuri *Zen the Art of Writing* cred că va avea un impact major asupra mea și a felului în care voi scrie în viitor.

Interviu realizat de Ana Nicoi, au martie 2013

ELEGIE PENTRU UN TÂNĂR ELAN

Hannu Rajaniemi

Tânărul scriitor Hannu Rajaniemi s-a născut în Finlanda, la Ylivieska, dar în prezent locuiește în Edinburgh, Scoția, undea obținut un doctorat în Teoria Corzilor. Este cofondator al organizației Think Tank Maths, care oferă servicii de consultanță, cercetare în matematică aplicată și business development. Este de asemenea membru al Writers Bloc, un grup de artiști care realizează spectacole de lectură și care își au sediul în Edinburgh. Rajaniemi a avut un mare impact în domeniul SF cu doar câteva povestiri. Povestirea sa din 2005, „Deux Ex Homine”, publicată inițial în antologia scoțiană *Nova Scoția*, a fost retipărită în mai multe antologii de tipul *Best of the Year* și a fost una dintre povestirile cărora li s-a acordat cea mai multă atenție în anul respectiv, așa cum a fost și povestirea „His Master's Voice”, apărută în *Interzone* în 2008. Primul său roman, *The Quantum Thief*, a apărut în 2010 (în curs de apariție la Editura Nemira) și a fost întâmpinat de critică cu o atenție deosebită și cu numeroase recenzii.

Asemenea lui Bruce Sterling, Greg Egan și Charles Strass, din generația precedentă de autori de science-fiction, Rajaniemi este și el unul dintre scriitorii cu un stil cât se poate de inovator și complex, rămânând totuși inteligibil (cu toate că vor exista întotdeauna voci care să

sustină că nu este inteligibil, aceasta fiind soarta autorilor ultramoderni). Acțiunea povestirii următoare este situată într-o societate postapocaliptică a viitorului, în care se războiesc postoameni cu puteri de zei. Deși scurtă, povestirea reușește să concentreze în doar câteva pagini suficiente premise pentru a sta ulterior la baza unui roman de patru sute de pagini.

În noaptea care a urmat după ce a săgetat tânărul elan, Kosonen a încercat să scrie un poem în jurul focului de tabără.

Era sfârșit de aprilie și pământul era încă acoperit de zăpadă, își făcuse deja un obicei din a sta afară seara, pe un buștean lângă foc, în mica poiană în care își avea și coliba. Lui Otso îi plăcea mai mult să stea afară, iar Kosonen prefera compania ursului decât să stea singur. Ursul sforăia zgomotos, cocoțat pe grămada lui de crengi de brad.

Din blana lui care se usca se ridica un miros de umezeală care păstra și un iz de rahat de elan.

Se scormoni în buzunare și scoase un carnețel și un creion, îl răsfoi: majoritatea paginilor erau goale. Cuvintele deveniseră alunecoase, mai greu de prins decât elanii. Dar nu și acesta: fusese tânăr și neatent. Un elan bătrân nu ar fi lăsat un om și un urs să se apropie atât de mult.

Mâzgăli mai multe cuvinte pe prima pagină goală, strângând apăsător creionul în mână.

Coarne. Coarne de safir. Nu-i plăcea. Flăcări înghețate. Rădăcinile arborilor. Destine bifurcate. Trebuiau să existe cuvinte care să surprindă clipa în care arbaleta i-a ricoșat pe umăr și a auzit sunetul săgeții străpungând carnea. Dar era ca și cum ar fi încercat să prindă fulgi de zăpadă în palmă. Abia ce întrezărea structura cristalină, că se și topeau.

Închise carnețelul și aproape îl aruncă în foc, dar se răzgândi și îl băgă înapoi în buzunar. N-avea niciun rost să irosească hârtia, în fond, ultimul sul de hârtie igienică din latrină era pe sfârșite.

— Kosonen se gândește iar la cuvinte, mormăi Otso.

Kosonen ar trebui să tragă mai mult la măslea. Nu nevoie de cuvinte atunci. Doar somn.

Kosonen se uită la urs.

— Te crezi isteț, nu?

Atinse ușor arbaleta.

— Poate că tu ar trebui să împuști elani.

— Otso bun la mirosit, Kbsonen la tras. Amândoi buni la băut.

Otso căscă în voie, dezvelindu-și șirurile de dinți galbeni. Apoi se răsuci pe o parte și scoase un oftat adânc de mulțumire.

— Otso o să aibă mai multă băutură curând.

Poate că ursul avea dreptate. Poate că avea nevoie doar să bea ceva. N-avea niciun rost să fie poet: se scriseseră deja toate poeziile din lume, acolo sus, în cer. Aveau probabil grădini de poezie. Sau locuri în care puteai să te transformi în cuvinte.

Dar nu asta conta. Cuvintele trebuiau să vină de la ei, un bărbat murdar și bărbos din pădure, a cărui toaletă era o gaură în pământ. Cuvinte luminoase din materie întunecată, asta însemna poezia.

Când îi reușea.

Trebuia să se ocupe de mai multe lucruri. Afurisitele de veverițe aproape reușiseră să spargă încuietoarea în noaptea anterioară. Ușa de la pivniță trebuia reparată. Dar toate astea mai puteau aștepta până a doua zi.

Era pe punctul de a deschide o sticlă de votcă din ascunzătoarea în zăpadă a lui Otso, când Marja coborî din cer sub formă de ploaie.

Ploaia era neașteptată și rece ca o găleată de apă turnată în cap la saună. Dar picăturile nu atinseseră pământul, ci plutiră în jurul lui Kosonen, în timp ce le privea, ele își schimbă formă, se uniră și creară o femeie cu oase subțiri ca niște fuse, cu carnea și mușchii precum ceața. Arăta ca o sculptură de sticlă. Sâni săi mici erau emisfere perfecte, sexul său, un triunghi echilateral argintiu. Dar chipul îi era cunoscut: nasul mic și pomeții înalți, limba ascuțită.

Marja.

Otso se ridică imediat și într-o clipită se află lângă Kosonen.

— Miros rău, miros de zeu, mormăi el. Otso mușcă.

Femeia de ploaie se uită la el curioasă.

— Otso, rosti Kbsonen cu fermitate.

Apucă strâns blana de pe ceafa aspră a ursului, simțindu-i mușchii încordați.

— Otso e prietenul lui Kbsonen. Ascultă-l pe Kosonen. Nu vreme de mușcat. Vreme de dormit. Kbsonen o să vorbească cu zeul.

Apoi înfipse sticla de votcă în zăpadă, chiar sub nasul lui.

Otso adulmecă sticla și râcăi cu una din labele din față zăpada pe jumătate topită.

— Otso pleacă, spuse el în cele din urmă. Kbsonen strigă dacă zeul mușcă. Atunci Otso vine.

Cu iscusință ridică sticla în bot și dispăru în pădure cu mersul său lejer și târșăit de urs.

— Salut, spuse femeia de ploaie.

— Bună, spuse Kbsonen prudent.

Se întrebă dacă era reală. Zeii molimei erau vicleni. Era posibil ca unul din ei să fi luat chipul Marjei din mintea lui. Se uită la arbaleta fără săgeată și încercă să-și calculeze șansele: o zeiță de diamant împotriva unui poet neantrenat din pădure. Nu era a bine.

— Câinele tău nu mă place prea mult, spuse întruchiparea Marjei.

Se așeză pe bușteanul lui Kosonen și-și legănă picioarele sclipitoare în aer, înainte și înapoi, exact așa cum făcea Marja mereu la saună. *Ea trebuie să fie*, stabili Kosonen, parcă simțind că-i râcăie ceva pe gât.

Tuși.

— Urs, nu câine. Un câine ar fi lătrat. Otso mușcă direct. Nu e nimic personal, e pur și simplu în natura lui. Bănuitor și ursuz.

— Pare să semene cu cineva pe care îl cunoșteam cândva.

— Nu sunt bănuitor.

Kosonen se ghemui și încercă să atâțe focul.

— În pădure înveți să fii prudent.

Marja se uită în jur.

— Credeam că v-am dat mai mult echipament vouă, celor care ați rămas. Pare cam... primitiv pe aici.

— Da, am avut dispozitive berechet, spuse Kbsonen. Dar nu erau rezistente la molimă, înainte de asta - își atinse arbaleta - am avut o armă automată, dar a fost contaminată. Am omorât-o cu un pietroi și am aruncat-o în mlaștină. Mai am schiurile și câteva unelte, și asta.

Kosonen își atinse tâmpla.

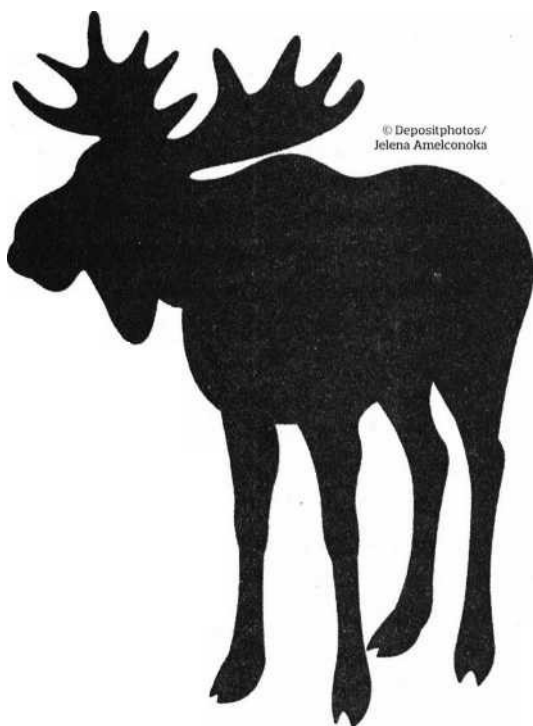
— Mi-au fost de-ajuns până acum. Așa că, hai noroc!

Adună o grămăjoară de vreascuri sub un triunghi de bușteni mici și într-o clipă apărură din nou flăcările. După trei ani învățase în sfârșit tainele pădurii. Pielea Marjei arăta aproape omenească în lumina blândă a focului. Se așeză pe crengile de brad ale lui Otso și o privi. Pentru o clipă niciunul dintre ei nu spuse nimic.

— Deci cum o mai duci în ultima vreme? întrebă el. Ești ocupată?

Marja zâmbi.

— Soția ta a crescut. Acum e fată mare. Nici n-ai vrea să știi cât de mare.

— Deci... tu nu ești ea? Cu cine stau de vorbă?

— Sunt și nu sunt ea.

Sunt o copie, însă o copie fidelă. O traducere. Tu n-ai cum să înțelegi.

Kosonen puse niște zăpadă la topit în ibricul de cafea.

— Așa deci, sunt un troglodit.

Foarte bine. Dar îmi dau seama că te afli aici pentru că vrei ceva. Așa că hai să trecem naibii la subiect, înjură el.

Marja inspiră adânc.

— Am pierdut ceva. Ceva important.

Ceva nou. Scânteia, așa o numim noi. A căzut în oraș.

— Credeam că faceți copii după orice.

— Informație cuantică. Asta era partea care era nouă. Nu poate fi copiată.

— Tragedia dracului.

Între sprâncenele Marjei apăru o cută. Kosonen și-o

amintea din sutele de certuri pe care le avuseseră și înghiți în sec.

— Dacă asta e atitudinea pe care vrei s-o adopți, n-ai decât, spuse ea. Credeam că o să te bucuri să mă vezi. Nu era nevoie să vin eu, ar fi putut să-l trimită pe Mickey Mouse. Dar voiam să te văd. Marja cea mare voia să te vadă. Așadar, te-ai hotărât să-ți duci traiul așa, ca un personaj tragic hălăduind prin păduri. Treaba ta. Dar ai putea cel puțin să ascuți ce am de zis, îmi datorezi măcar asta.

Kosonen nu răspunse.

— Așa deci, spuse Marja, încă mă învinuiești pentru Esa.

Avea dreptate. Ea fusese cea care luase prima mașinărie Moș Crăciun. „Băiatul are nevoie de tot ce-i putem oferi mai bun”, spusese ea. „Lumea se schimbă. Nu se poate să rămână în urmă. Hai să-l transformăm într-un mic zeu, cum e copilul vecinilor”.

— Presupun că n-ar trebui să te învinuiesc pe *tine*, spuse Kosonen. Tu ești doar o... copie. N-ai fost de față.

— Ba am fost de față, spuse Marja încet, îmi amintesc. Chiar mai bine decât îți amintești tu acum. Dar eu reușesc să și uit mai bine, și să iert. Tli n-ai reușit niciodată. Tot ce-ai făcut tu a fost să... scrii poezii. Noi ceilalți am mers mai departe și am salvat lumea.

— Bună treabă, spuse Kosonen.

Ațâță focul cu un băț și o mulțime de scânteii zburară în aer odată cu fumul.

Marja se ridică în picioare.

— În ordine, spuse ea. Plec. Ne vedem peste o sută de ani.

Aerul se răci, în jurul ei apăru o aureolă, sclipind la lumina focului.

Kosonen închise ochii și își încleștă maxilarele. Așteptă zece secunde. Apoi deschise ochii. Marja era tot acolo, holbându-se la el neputincioasă. El nu se putea abține din zâmbit. Ea nu putea pleca vreodată fără să aibă ultimul cuvânt.

— Îmi pare rău, spuse Kosonen. A trecut multă vreme. Stau în pădure cu un urs. Nu e chiar mediul cel mai propice ca să mă mai temperez.

— Nu pot să zic că am observat vreo diferență.

— În regulă, spuse Kbsonen.

Bătu ușor cu palma pe crengile de brad de lângă el.

— Stai jos. Hai să o luăm de la capăt. O să fac o cafea.

Marja se așează. Umărul gol i se atinge de al lui. O simțea neobișnuit de caldă, aproape mai caldă chiar decât focul.

— Nu putem intra în oraș din cauza zidului de apărare, spuse ea. Nu mai avem pe nimeni suficient de... uman. Au fost niște discuții la un moment dat despre crearea unuia, dar... sfada ar dura un secol.

Oftă.

— Ne plac discuțiile acolo în cer.

Kosonen rânji.

— Pariez că te-ai integrat de minune.

Înainte să continue, se uită dacă îi apăruse cuta Marjei pe chip.

— Deci aveți nevoie de un comisionar.

— Avem nevoie de ajutor.

Kosonen se uită la foc. Flăcările se stingeau acum, pâlpâind în apropierea lemnului înnegrit. Cenușa părea să aibă culori noi de fiecare dată. Sau poate doar le uita el.

Îi atinse mâna Marjei. Părea un balon de săpun, aproape lipsită de consistență, însă ea nu și-o retrase.

— De acord, spuse el. Dar să știi că nu o fac doar de dragul vremurilor de altă dată.

— Îți oferim orice ne stă în putere să-ți dăm.

— Nu cer mult, spuse Kosonen. Nu vreau decât cuvinte.

Soarele strălucea peste *kantohanki*: zăpadă cu suprafața înghețată, suficient de rezistentă pentru a ține un om pe schiuri și un urs. Kosonen răsufila greu. Chiar și mersul la vale, încercând să țină pasul cu Otso, era dificil. Dar pe o vreme ca asta, schiatul avea ceva glorios - să

aluneci peste umbrele albastre ale copacilor aproape fără frecare, cu zăpada scârtâindu-ți sub picioare.

Am stat prea mult timp într-un loc, se gândi el. Ar fi trebuit să mă duc undeva doar de dragul de a mă duce, nu pentru că mi-o cere cineva.

După-amiază, când începuse deja să asfințească, ajunseră la calea ferată - un șanț gol tăind pădurea de-a curmezișul, două linii paralele de metal într-o albie de pietriș. Kosonen își scoase schiurile și le înfipse în zăpadă.

— Îmi pare rău că nu poți să vii cu mine, îi spuse lui Otso. N-ai voie să intri în oraș.

— Otso nu urs de oraș, spuse ursul. Otso așteaptă pe Kosonen. Kosonen găsește gângania din cer, se întoarce. Apoi bem tărie.

Își scărpină stângaci blana aspră de pe gât. Ursul îl împunse pe Kosonen cu nasul în burtă atât de tare încât aproape îl dărmă. Apoi mormăi înfundat și se întoarse în pădure cu mersul său legănat. Kosonen îl privi până dispăru printre copacii acoperiți de zăpadă.

Avu nevoie de trei încercări dureroase de a-și băga degetele în gât până să scoată în sfârșit nanosămânța pe care i-o dăduse Marja. Senzația de înec îi lăsa un gust amar în gură. Singura modalitate de a proteja de molimă obiectul fragil fusese să-l înghită, îl curăță în zăpadă: era un obiect mărunț transparent, de mărimea unei nuci, alunecos și cald, îi amintea de jucăriile pe care le putea cumpăra de la automate în supermarketuri, pe vreme când era copil - sfere de plastic cu o surpriză înăuntru.

O puse cu grijă pe linia ferată, își șterse urmele de vomă de pe buze și își clăti gura cu apă. Apoi o privi. Marja știa că nu ar fi citit niciun manual de instrucții, așa că nu-i dăduse niciunul.

— Fă-mi un tren, spuse el.

Nicio reacție. *Poate că se pricepe să-mi citească gândurile*, îi trecu prin minte, își imaginează un vechi tren cu aburi pufăind pe șine. Tot nimic; doar reflexia cerului crepuscular pe suprafața limpede a seminței, *întotdeauna a fost prea subtilă*. Marja nu putea să ofere vreodată un

cadou fără să se gândească la semnificația lui zile întregi. Cât stătuse nemișcat, aerul înghețat al iernii îi pătrunsese prin haina din blană de lup, iar acum trebuia să țopăie pe loc și să-și frece mâinile ca să se încălzească.

În timp ce se mișca, îi veni o idee. Se încruntă, fixându-și privirea asupra seminței, și-și scoase carnetelul din buzunar. Poate era timpul să încerce celălalt cadou al Marjei, sau plata în avans, în funcție de cum priveai lucrurile. Abia scrisese câteva rânduri, când cuvintele începură deja să-i salte în minte ca niște animale trezite dintr-un somn adânc, închise caietul, își dresе vocea și vorbi:

aceste șine au fost uzate și subțiate de roți care au scris numele fiecărui călător în oțel și în mile spuse el, e un lucru bun că anii ne-au mâncat carnea ne-au făcut slabi și ușori așa că șinele sunt destul de puternice ca să ne mai poarte încă spre oraș în trenul nostru din sticlă și cuvinte

Versuri de duzină, se gândi el, dar nu conta. Bucuria cuvintelor îi inundă venele la fel ca votca. *Păcat că n-a mers...*

Sămânța deveni neclară. Explodă, transformându-se într-o sferă incandescentă. Fața lui Kosonen fu învăluită de căldura emanată. Tentacule luminoase se răsuciră în jurul lui, extrăgând carbon și metal din șine și din arbori. Dansau ca arcurile electrice ale unui aparat de sudură, desenând linii și suprafețe în aer.

Și dintr-odată apăruse trenul.

Era transparent, avea pereții subțiri ca hârtia și roți fragile, ca și cum ar fi fost suflat în sticlă; arăta ca schița unei locomotive cu abur cu un

singur vagon, cu scaune făcute parcă din pânză de păianjen, exact așa cum își imaginase.

Se urcă în tren, așteptându-se ca firava structură să se lege sub greutatea lui, însă părea foarte rezistentă. Nanosămânța stătea pe podea neatinsă, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. O ridică grijuliu, o duse afară și o îngropă în zăpadă, lăsându-și schiurile și bețele ca puncte de reper. Apoi își luă rucsacul, se urcă din nou în tren și se așază pe unul din scaunele ca de voal. Pe neașteptate, trenul se urni încet din loc. Lui Kosonen i se păru că aude șinele șoptind, dar nu reuși să distingă cuvintele.

Privi pădurea întunecoasă alunecând pe lângă el, își simțea mâinile și picioarele greoaie după drumul de peste zi. Amintirea senzației schiurilor alunecând pe zăpadă, îmbinată cu mișcarea trenului îl făcură pe Kosonen să adoarmă curând.

Când se trezi, era întuneric. Lumina de chihlimbar a zidului de protecție strălucea la orizont ca un nor de furtună.

Trenul prinsese viteză. Pădurea întunecată de afară alerga pe lângă el ca o fâșie neîntreruptă, iar șoaptele șinelor deveniseră o melodie sacadată și domoală. Kosonen înghiți în sec, în timp ce trenul străbătu distanța rămasă în

doar câteva minute. Zidul de apărare devenise o cupolă cețoasă, în interiorul căreia strălucea o lumină gălbuie. Dedesubt, se așternea silueta neclară a orașului. Clădirile păreau să se miște ca marionetele unui teatru de umbre, manevrate de un uriaș.

Apoi, chiar în fața trenului, apăru o perdea de flăcări, un zid de nepătruns făcut din lumină crepusculară și din chihlimbar, care traversa șinele. Kosonen apucă atât de strâns marginile scaunului, încât i se albiră încheieturile degetelor.

— Încetinește! strigă el, însă trenul nu auzi.

Se izbi în plin de zidul de protecție cu un impact zguduitor. Avu loc o explozie de lumină, după care Kosonen fu săltat din scaun.

Era ca și cum s-ar fi înecat, doar că, în loc de apă, plutea într-o mare infinită de lumină de chihlimbar, în afara luminii nu mai era nimic, doar vid. Simți furnicături pe piele, îi trebui un moment ca să-și dea seama că nu respiră.

Iar apoi auzi o voce aspră.

Acesta nu este un loc pentru oameni, spuse vocea, închis. Interzis. Du-te înapoi.

— Am o misiune, spuse Kosonen. Vocea lui era lipsită de ecou în interiorul luminii. De la creatorii tăi, îți ordonă să mă lași să intru.

Închise ochii, iar în fața lui începu să plutească cel de-al treilea dar al Marjei, de data aceasta nu cuvinte, ci un număr, îi fusese dintotdeauna greu să memoreze lucruri, dar Marja avusese grijă să i-l ardă în minte cu un stilou cu cerneală acidă. Citi una câte una cifrele care păreau să nu se mai sfârșească.

Poți intra, spuse zidul de protecție. Dar numai ceea ce este uman va putea ieși.

Trenul și viteza reveniră, ascuțite și reale ca o tăietură în hârtie. Strălucirea difuză și crepusculară a zidului de protecție rămăsese, dar locul pădurii fu luat de clădiri obscure care se deslușeau de-a lungul căii ferate, holbându-se la el cu ferestrele lor goale.

Kosonen simți furnicături în mâini. Erau curate, la fel ca hainele sale: orice urmă de murdărie dispăruse. Avea pielea moale și roșie, ca și cum tocmai ar fi fost la saună.

Trenul încetini în sfârșit, oprindu-se cu totul în gura întunecată a gării: Kosonen se afla în oraș.

Orașul era o pădure de metal și beton, iar metalul respira și murmura. Aerul mirosea a ozon. Fațadele clădirilor din jurul gării arătau aproape cum și le amintea, doar ușor nepotrivite. Le zări cu coada ochiului *mișcându-se*, fremătând în somn ca niște animale cu pielea din piatră. Nu era nici urmă de viață, în afara unui grup de porumbei care săreau în sus și-n jos pe scări, privindu-l cu ochii lor de safir.

În fața lui opri un autobuz plin cu oameni fără chip care arătau ca manechinele folosite pentru testele auto, șezând nefiresc de rigid. Kosonen se hotărî să nu urce și se apucă să traverseze piața, îndreptându-se către principala stradă comercială: trebuia să-și înceapă căutările de undeva., O să strălucească". îi spusese Marja., Nu poți s-o ratezi".

În parcare se afla ceva ce semăna cu resturile unei mașini răsturnate pe o parte, cu capota încrețită ca o cutie de bere aruncată la gunoi, acoperită de excremente albe de porumbel, însă când Kosonen trecu pe lângă ea, motorul hurui și capota se deschise brusc. Un fascicul suierător de tentacule țâșni spre el.

Reuși să prindă ceva viteză înainte ca monstrul-mașină să se așeze pe cele patru roți. De partea cealaltă a pieței erau străzi prea înguste ca să poată fi urmărit. Alergă cu sufletul la gură, simțindu-și picioarele extenuate.

Agățată în cureaua ei, arbaleta îl lovea în spate la fiecare salt, provocându-i durere. Se chinui să și-o tragă peste cap.

Monstrul: îl depăși sfidător și se întoarse. Apoi se năpusti direct spre el. Tentaculele țâșniră din motorul incandescent ce ținea loc de gură, răsfirându-se ca într-un evantai de șerpi.

Kosonen fixă cu stângăcie o săgeată și trase. Arbaleta

se declanșă, dar săgeata se lovi de parbriz și ricoșă. Derută însă suficient de mult creatura, încât Kosonen să se poată feri din calea ei. Plonjă, se lovi de asfalt cu o bufnitură surdă și se rostogoli.

— Fir-ar a dracului, să mă ajute cineva, înjură el cu furie neputincioasă și se ridică răsuflând greu, în timp ce fiara se îndepărtă ușor, cu motorul mârâind amenințător.

Îi mirosea a cauciuc ars amestecat cu ozon. *Poate că pot să mă lupt corp la corp*, îi trecu prin minte ca unui nebun, deschizându-și brațele și refuzând să fugă iarăși. *Un ultim poem...*

Ceva ateriză în fața fiarei, fâlfâindu-și aripile. Un porumbel. Atât Kosonen, cât și creatura-mașină se uitară fix la el. Ugui pentru o clipă, apoi explodă.

Bubuitura îi răni timpanele, iar mingea albă de foc făcu lumea să pară neagră pentru o secundă. Kosonen se trezi din nou pe jos, cu urechile țiindu-i, răsturnat dureros peste rucsacul din spinare. Fiaramașină era acum o epavă în flăcări aflată la o depărtare de zece metri, mutilată într-atât încât nu mai putea fi recunoscută.

Lângă el se afla un alt porumbel, care ciugulea ceea ce păreau a fi bucățele de metal, își înalță capul și se uită la el; în ochii mici de culoarea safirului se vedeau reflectate flăcările. Apoi își luă zborul, lăsând în urmă un excrement alb, minuscul.

Strada comercială principală era pustie. De teamă că se mai puteau afla prin preajmă astfel de creaturi-mașină, Kosonen înainta cu băgare de seamă, preferând vecinătatea străduțelor înguste și a intrândurilor de uși. Lumina zidului de apărare se zărea mai estompată printre clădiri, și lumini bizare dansau dincolo de ferestre.

Kosonen realiză cât de foame îi era: nu mai mâncase nimic de la amiază, iar drumul și lupta îl sleiseră de puteri. Găsi o cafenea goală la un colț de stradă, care părea să fie sigură, își așază pe o masă mica plită de voiaj și puse apă la fiert. Proviziile pe care reușise să le ia cu el constau în cea mai mare parte din conserve de supă și carne de elan uscată, dar îi chiorăiau mațele, așa că stomacul lui nu era

pretențios. Mirosul de mâncare îl făcu neatent.

— Țsta e locul meu, spuse o voce.

Kosonen sări în picioare speriat, întinzând mâna către arbaletă.

La ușă stătea o siluetă gârbovită, îmbrăcată în zdrențe. Părul și barba încâlcite îi încadrau fața care îi lucea de sudoare și murdărie. Pielea poroasă îi era acoperită de mici excrescențe de safir ca niște cicatrice. Kosonen crezuse că traiul în pădure îl făcuse insensibil la mirosurile umane, dar străinul emana o asemenea duhoare amăruie de sudoare și alcool învechit, încât i se făcu greață.

Străinul intră și se așeză la o masă în fața lui Kosonen.

— Dar e în regulă, spuse el binevoitor. Nu prea mai trece nimeni pe aici în ultima vreme. Trebuie să ne purtăm prietenește. Ei, pe naiba, aia chiar e supă Blaband?

— Ești bine-venit să o guști, spuse Kosonen prudent.

De-a lungul anilor mai întâlnise câțiva oameni dintre cei rămași, dar de obicei îi evita: fiecare avea propriile motive pentru care nu se dusesese sus, și nu aveau prea multe în comun.

— Mersi, ăsta da gest prietenesc. Apropo, eu sunt Pera.

Străinul cocoșat îi întinse mâna. Kosonen i-o scutură precaut, simțind ceva zimțat și ciudat sub pielea lui Pera. Era ca și cum ar fi strâns o mânășă plină cu sticlă sfărâmată.

— Kosonen. Deci locuiești aici?

— A, nu, nu aici, nu în centru. Aicea vin ca să fur din clădiri. Dar au devenit tare deștepte și zgârcite. Nici supă nu mai găsești. Centrul comercial Stockmann aproape că m-a înfulecat ieri. Nu-i ușoară viața aici.

Pera scutură din cap.

— Dar e mai bine decât afară.

Avea o privire Videană în ochi.

Ai rămas aici pentru că asta vrei, se întrebă Kosonen în sinea lui, sau pentru că zidul de apărare nu te mai lasă

să ieși?

— Atunci nu ți-e frică de zeii molimei? Întrebă el cu voce tare.

Îi dădu lui Pera una dintre conservele încălzite de supă. Omul rămas în oraș o sorbi dintr-o înghițitură, iar mirosul de minestrone i se amestecă printre celelalte izuri.

— Ah, nu mai trebuie să te temi de ei. Au murit cu toții.

Kosonen se uită surprins la Pera.

— De unde știi?

— Mi-au zis porumbeii.

— Porumbeii?

Pera scoase cu grijă ceva din buzunarul hainei sale jerpelite. Era un porumbel. Avea ciocul și ochii de safir și o urmă de albastru în pene. Se zbătea să iasă din încleștarea lui Pera, fâlfâind din aripi.

— Micii mei prieteni, spuse Pera. Cred că i-ai întâlnit deja.

— Da, spuse Kosonen. Tu l-ai trimis pe cel care a aruncat în aer mașina aia monstruoasă?

— Vecinii se ajută între ei, nu-i așa? Nu face nimic. A fost bună supă.

— Ce-au zis despre zeii molimei?

Pera rânji larg, arătându-și dinții lipsă.

— Când zeii s-au încuiat acolo sus, au început să se lupte. Nu era destulă putere pentru toată lumea, înțelegeți tu. Așa că unul dintre ei trebuia să fie în frunte, ca în *Highlander*. Porumbeii îmi arată imagini uneori. Chestii violente, pline de sânge. Explozii. Nanoboți mâncând oameni. Dar până la urmă s-au dus cu toții, până la ultimul. Acum e terenul meu de joacă.

Deci s-a dus și Esa. Kosonen fu uimit cât de pătrunzător era sentimentul pierderii, chiar și acum. E mai bine așa, înghiți. Mai întâi să ne terminăm treaba. Nu e vreme de jelit. O să ne putem gândi destul la asta când o să fim înapoi acasă. O să scriem un poem. Și o să-i spunem Marjei.

— În regulă, spuse Kosonen. Și eu sunt la vânatoare.

Crezi că... prietenii tăi ar putea găsi ceea ce cauți? Ceva care strălucește. Dacă mă ajuți, îți dau toată supa pe care o am la mine. Și carne de elan. Și o să-ți mai aduc și mai târziu. Cum ți se pare?

— Porumbeii pot găsi orice, spuse Pera lingându-se pe buze.

Omul cu porumbeii se mișca prin labirintul orașului de parcă ar fi fost propria sufragerie, urmat de un nor de păsări-himeră. Din când în când una din ele i se așeza pe umăr și îi atinge urechea cu ciocul, de parcă i-ar fi șoptit ceva.

— Am face mai bine să ne grăbim, spuse Fera. Noaptea nu e așa de rău, dar ziua casele întineresc și încep să gândească.

Kosonen își pierduse cu desăvârșire orientarea. Harta orașului era diferită față de ultima oară când fusese acolo, demult, pe vremea oamenilor. Bănuia doar că se îndreptau undeva în direcția catedralei din vechiul oraș, dar nu era foarte sigur. Străbătând străzile schimbate ale orașului, se simțea ca și când ar fi umblat prin venele întortocheate și labirintice ale unui animal uriaș. Unele clădiri erau înfășurate în ceva ce semăna cu o peliculă neagră, care se ondula precum uleiul. Altele se apropiaseră una de alta, arătând ca niște structuri organice inseparabile de cărămidă și beton, care blocaseră străzile și denivelaseră solul.

— Nu mai avem mult, spuse Fera. Au văzut-o. Spun că strălucește ca un felinar scobit dintr-un dovreac.

Chicoti. Lumina chihlimbarie a zidului de protecție devenea din ce în ce mai intensă pe măsură ce înaintau, în plus, se făcuse mai cald, iar Kosonen se văzu nevoit să-și scoată vechiul său pulover din Poliijanmaa.

Trecură pe lângă o clădire de birouri care devenise un chip adormit, o întruchipare asexuată a statuilor din Insula Paștelui. Zona aceasta a orașului era mai animată. Erau tot felul de animale cu ochii de safir, pisici unduioase care îi priveau din cadrul ferestrelor. Kosonen văzu o vulpe traversând strada: le aruncă o privire scurtă cu ochii ei

sclipitori, iar apoi dispăru într-o gură de canal.

La următorul colț de stradă, bărbați fără chip îmbrăcați după moda deceniului anterior dansau în vitrina unui magazin. După ce dădură colțul străzii, văzură catedrala.

Căpătase proporții colosale, făcând ca toate clădirile din jurul ei să pară pitice. Era un mușuroi de furnici făcut din cărămizi roșietice și din intrări hexagonale. Zumzăia și fremăta de viață. Pisici cu gheare de safir stăteau agățate de ziduri ca niște gargaie acrobatice. Stoluri dese de porumbei fâlfâiau din aripi în jurul turnurilor. Cete de șobolani cu coada azurie intrau și ieșeau în fugă prin ușile masive deschise, ca niște armate aflate în misiune. Și peste tot mișunau insecte, inundând văzduhul cu un bâzâit asurzitor și deplasându-se în nori negri compacți ca respirația neagră a unui uriaș.

— Ah, drăcia dracului, spuse Kosonen. Acolo a căzut?

— De fapt, nu. Trebuia doar să te aduc aici, spuse Fera.

— Cum?

— Îmi pare rău. Am mințit. Chiar a *fost* ca în *Highlander*: a mai rămas unul dintre ei. Și vrea să te întâlnească.

Kosonen se holbă la Fera stupefiat. Porumbeii aterizară pe umerii și brațele celuiilalt ca o pelerină gri fluturândă. Își înfipseră ghearele ascuțite în hainele lui zdrențuite, în părul și în pielea lui, și începură să bată agitați din aripi, în timp ce Kosonen se holba încă la el, Fera fu ridicat în aer.

— Nu-mi purta pică, mi-a oferit pur și simplu un aranjament mai avantajos. Mersi pentru supă, strigă el.

Într-o clipă, Fera devenise un petic negru pe cer.

Pământul se zgudui. Kosonen căzu în genunchi. Ochii ferestrelor aliniate de-a lungul străzii se aprinseră, răspândind o lumină puternică dușmănoasă.

Încercă să fugă, dar nu ajunse prea departe până ce îl prinseră din urmă degetele orașului: porumbeii, insectele, un roi zumzăitor care îl acoperi. O duzină de șobolani-himeră i se agățară de craniu; le simțea bâzâitul inimilor ca niște motoare. Simți ceva ascuțit mușcându-l până la os. Durerea se răspândi cu repeziciune ca un incendiu forestier, iar Kosonen urlă.

Orașul vorbe. Vocea îi era un șir de bubuituri de tunet, cuvintele îi erau făcute din zguduiturile pământului și din suspinele clădirilor. Cuvinte lente, stoarse din piatră.

Tată, spuse orașul.

Îi trecuse durerea. Kosonen auzi sunetul blând al valurilor și își simți fața mângaiată de un vânt cald. Deschise ochii.

— Bună, tată, spuse Esa.

Ședeau pe pontonul casei de vară, înfășurați în prosoape, și având pielea roșie de la saună. Era seară și aerul era răcoros – felul blajin în care vara finlandeză amintea că nimic nu dura veșnic. Soarele plutea deasupra vârfurilor albastrui ale copacilor. Suprafața lacului era liniștită, plină de reflexii lichide.

— M-am gândit că ți-ar plăcea să te afli aici, spuse

Esa.

Esa era exact așa cum și-l amintea Kosonen: un copil palid și slab de i se vedeau coastele, cu brațele lungi încrucișate pe genunchi, cu părul atârându-i în șuvițe ude pe frunte. Dar ochii lui erau ochii unui oraș, globuri întunecate de metal și piatră.

— Îmi place, spuse Kosonen, dar nu pot să rămân aici.

— De ce nu?

— Am ceva de făcut.

— Nu ne-am mai văzut de secole. Sauna e fierbinte. Am bere pusă la răcit în lac. De ce te grăbești așa tare?

— Ar trebui să-mi fie teamă de tine, spuse Kosonen. Ai ucis oameni, înainte să te închidă aici.

— Tu nu știi cum e, spuse Esa. Molima face tot ceea ce vrei, îți dă lucruri pe care nici nu știi că le vrei, înmoaie lumea. Și uneori o întoarce cu susulânjos pentru tine. Te gândești la ceva, și lucrurile se surpă. Nu poți face nimic.

Băiatul închise ochii.

— Și tu vrei anumite lucruri. Știi sigur. De asta te afli aici, nu-i așa? Vrei să-ți recuperezi cuvintele tale prețioase.

Kosonen nu răspunse.

— Ești comisionarul mamei, fir-ar să fie. Deci ți-au reparat creierul, au stors toată băutura din el. Așa că poți să scrii din nou. Te simți bine? Pentru o clipă am crezut că ai venit aici pentru mine. Dar nu s-a întâmplat asta niciodată, nu-i așa?

— Nu știam că...

— Să știi că pot vedea în capul tău, spuse Esa. Am degetele în interiorul craniului tău. E de-ajuns un singur gând și insectele mele te vor devora, te vor aduce aici pentru totdeauna. O să petrecem strașnic, pe vecie. Cum ți se pare?

Și iată că reapăruse vechiul sentiment de vină.

— Ne-am făcut griji pentru tine în fiecare clipă, după ce te-ai născut, spuse Kosonen. Ți-am vrut numai binele.

Părase totul atât de firesc: băiatul jucându-se cu aparatul lui care făcea alte aparate, lucrurile care-și

schimbau forma când te gândeai la ele, zâmbetul lui Esa când îi arătase lui Kosonen steaua de mare vorbitoare pe care o făcuse aparatul.

— Iar apoi am avut și eu o zi proastă.

— Îmi amintesc, spuse Kosonen.

Ajunsesse târziu acasă, ca de obicei. Esa fusese un pom de diamant, crescând la el în cameră. Peste tot erau stele de mare care mâncau pereții și podeaua și se multiplicau. Iar acesta era doar începutul.

— Dă-i drumul, adu-mă aici. E rândul tău să mă transformi în ce vrei tu. Sau să termini cu toate. O merit.

Esa râse încetisor.

— Și de ce i-aș face asta unui bătrân?

Oftă.

— Știi, și eu sunt bătrân acum. Hai să-ți arăt.

Îi atinse ușor umărul lui Kosonen și Kosonen era orașul. Pielea îi era din piatră și beton, porii îi erau plini de molima zeilor. Străzile și clădirile îi formau fața, schimbându-se și mișcându-se cu fiecare gând și cu fiecare emoție. Sistemul său nervos era făcut din diamant și fibră optică. Măinile sale erau animale-himeră.

Zidul de protecție se afla peste tot în jurul lui, în cer și în piatra rece, lipsit de substanță, dar diamantin, apăsându-l din toate direcțiile, sieindu-l de puteri, asigurându-se că nu poate gândi rapid. Dar putea încă să viseze, să îndeplinească țesături din cuvinte și imagini, să creeze lumi din amintirile sale și din amintirile zeilor mai mărunți pe care îi înghițise pentru a deveni el însuși orașul, își cânta visele prin unde radio, fără să-i pese dacă puteau străbate sau nu zidul de apărare, din ce în ce mai tare...

— Ține, spuse Esa de departe. Bea o bere.

Kosonen simți sticla rece în mână și bău. Berea din vis era tare și reală. Gustul de malt îl readuse la realitate. Inspiră adânc, lăsând seara falsă de vară să înlătore imaginea orașului.

— Pentru asta m-ai adus aici? Ca să-mi arăți asta? Întrebă el.

— Sigur că nu, spuse Esa râzând.

Ochii săi din piatră păreau dintr-odată tineri.

— Voiam doar să-ți fac cunoștință cu iubita mea.

Fata cuantică avea păr auriu și ochi de lumină. Purta mai multe fețe simultan, ca o zeiță hindusă. Păși spre ponton plină de grație. Lumea vărată a lui Esa își dezvăluia fisurile în jurul ei: pielea ei avea crăpături prin care se întrezăreau culori nepământene.

— Ea este Săde, spuse Esa.

Îl privi pe Kosonen și vorbi, însă cuvintele îi erau adunate într-o bulă și suprapuse, reprezentând toate formulele posibile de salut pronunțate simultan.

— Încântat de cunoștință, spuse Kosonen.

— Au făcut și ei un lucru bun când au creat-o acolo sus, spuse Esa. Trăiește în mai multe lumi deodată, gândește în biți cuantici. Iar asta e lumea în care vrea să stea. Cu mine.

Îi atinse umărul cu blândețe.

— Mi-a auzit cântecele și a fugit de acolo.

— Marja mi-a zis că a căzut, spuse Kosonen. Că era ceva defect.

— A spus ce voiau ei să spună. Nu le place când lucrurile nu se desfășoară conform planurilor lor.

Săde scoase un sunet precum clinchetul unui clopoțel de sticlă.

— Zidul de apărare ne apasă din ce în ce mai mult, spuse Esa. Așa a fost conceput. Să încetinească toate procesele, ba într-un loc, ba într-altul, până o să murim. Săde nu are suficient spațiu aici, locul ăsta e prea mic. Așa că o s-o duci înapoi acasă până nu e prea târziu.

Zâmbi.

— Prefer să faci tu asta decât altcineva.

— Nu e drept, spuse Kosonen.

Se uită la Săde cu ochii pe jumătate închiși. Strălucea prea tare ca s-o poată privi direct. *Dar ce pot face? Sunt doar o halcă de carne. De carne și cuvinte.*

Gândul acela era ca un con de brad, aspru la atingere, dar ascunzând o sămânță în interior.

— Cred că se află un poem în voi doi, spuse el.

Kosonen ședea din nou în tren, privind la orașul care zbură pe lângă el. Era dimineata devreme. Răsăritul soarelui îmbrăcase orașul în alte culori: umbre violacee și tente aurii ca de chihlimbar. Tâmpilele îi pulsau de oboseală, îl durea tot corpul. Minteă îi era împovărată de cuvintele unui poem.

Deasupra cupolei zidului de apărare, putea vedea o stea de mare uriașă, din diamant – un dispozitiv de spionaj al oamenilor din cer, urmărind totul, ca o mână întinsă.

Au venit să vadă ce s-a întâmplat, se gândi el. Or să afle.

De data asta îmbrățișă zidul de apărare ca pe un prieten, iar strălucirea lui îl furnică din cap până-n picioare. Și din adâncuri auzi din nou vocea aspră a paznicului. De data asta nu spuse nimic, însă îi simți prezența, examinându-l, căutând lucruri care nu aveau ce căuta în lumea din exterior.

Kosonen îi dădu tot ce avea.

Primul moment în care știuse că pusese ceva autentic pe hârtie. Dezamăgirea de care fusese cuprins când realizase că un poet nu însemna mare lucru într-o țară mică; vrafuri de volume ieftine din prima sa colecție publicată umplându-se de praf în librării mici. Gelozia pe care o simțise când Marja îl născuse pe Esa – în comparație cu asta, ce umbră palidă era nașterea cuvintelor. Urmele elanului în zăpadă și privirea din ochii lui când murise.

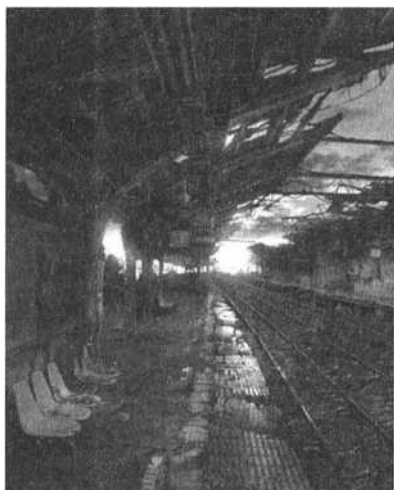
Simți cum paznicul se dă la o parte, mulțumit.

Și cu asta se încheiase totul. Trenul ieși din nou la lumina reală, limpede a zorilor. Privi înapoi spre oraș și văzu steaua de mare scuișând o ploaie de foc. Coloane de lumină străpungeau orașul în forme geometrice, prea strălucitoare ca să le privească, lăsând în urma lor numai plasmă albă arzătoare.

Kosonen închise ochii și se agăță strâns de poem în timp ce orașul ardea.

Kosonen plantă nanosămânța în pădure. Săpă cu

măinile goale o groapă adâncă în stratul de turbă pe jumătate înghețat, sub o buturugă bătrână. Se așează, își scoase căciula, se scotoci după carnetel și încep

să citească. Cuvintele mângălite cu creionul îi scânteiau intens în minte și după o vreme nu mai avu nevoie să se uite la ele.

Poemul se înalță din cuvinte ca o creatură titanică dintr-un ocean, la început lăsând să se vadă doar o mică extremitate, apoi țâșnind în sus într-o erupție de glosolalie asemenea unui munte. Era un șuvoi de cuvinte și foneme șuierate, o silabisire nesfârșită care îi sfâșia gâtul. Și odată cu asta percepu atât informația cuantică din tuburile microscopice ale neuronilor săi, unde trăia acum fata cu ochii luminoși, cât și impulsurile intermitente din sinapsele în care se ascundea fiul său.

Poemul se umflă până deveni un răcnet. Continuă până ce vocea îi deveni un șuierat. Numai nanosămânța îl putea auzi, dar era de ajuns. Ceva fremătă sub stratul de turbă.

Când se încheie în sfârșit poemul, era deja seară. Kosonen deschise ochii. Primul lucru pe care îl zări fură coarnele de safir sclipind în lumina ultimelor raze de soare.

Doi tineri elani îl priveau. Unul era mai mic, mai plăpând, iar în ochii săi mari, căprui, sălășluia o fărâmbă de lumină solară. Celălalt era fraged și costeliv, dar își purta cu mândrie coarnele abia înmugurite. Nu-și luă privirea de la Kosonen, iar în ochii lui acesta zări umbrele orașului. Sau poate reflexiile de pe suprafața unui lac pe timpul verii.

Se întoarseră cu spatele și alergară în pădure în tăcere, iuți de picior și liberi.

Kosonen tocmai deschidea ușa de la pivniță, când ploaia reveni. De data asta nu dură prea mult până ce picăturile formară în aer chipul Marjei. Pentru o clipă i se păru că o zărise făcându-i cu ochiul. Apoi ploaia deveni un nor de ceață și se împrăștie. Propti ușa ca să rămână deschisă.

Veverițele îl priveau curioase din copaci.

— Poftiți, vă rog, spuse Kosonen. Ar trebui să vă ajungă pentru iarna care vine. Mie nu-mi mai trebuie.

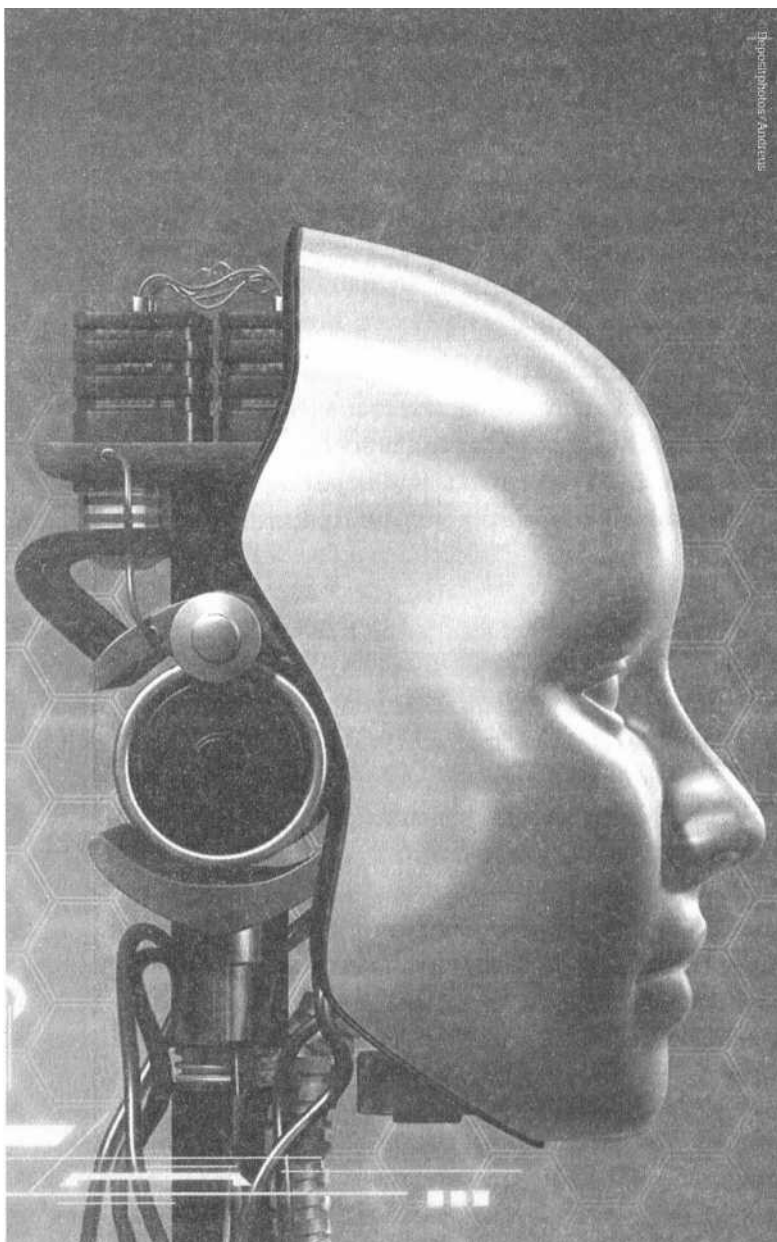
Otso și Kosonen porniră la drum la amiază, îndreptându-se către nord. Schiurile lui Kosonen alunecau cu ușurință pe stratul subțiat de zăpadă. Ursul trăgea o sanie încărcată cu unelte. Când se îndepărtaseră destul de mult de colibă, se opri să adulmece o urmă proaspătă.

— Elan, mormăi el. Foame la Otso. Kosonen împușcă un elan. Trebuie carne pentru drum. Kosonen nu adus destulă băutură.

Kosonen scutură din cap.

— Cred că o să învăț să pescuiesc, spuse el.

Traducere de Alina Bâlcuirescu

RAY KURZWEIL Profetul Singularității

Alina Sârbu

A fost declarat „geniul fără de astâmpăr” (*The Wall Street Journal*), mașinăria de gândit supremă” (*Forbes*),

unul dintre cei șaisprezece „revoluționari care au construit America” (PBS) și „urmașul legitim al lui Edison” (revista *Inc.*). Ray Kurzweil este, fără îndoială, unul dintre oamenii care au schimbat lumea în care trăim. A inventat, între altele: primul soft de recunoaștere optică a literelor scrise cu orice tip de caracter grafic (Optical Character Recognition, OCR), un sintetizator care citește text tipărit (mașină de citit), primul sintetizator capabil să imite sunetele produse de un pian și de alte instrumente acustice și multe altele. Futurist de seamă, Kurzweil propune imaginea unei lumi în care oamenii s-au contopit cu mașinile devenind cyborgi cu o inteligență colosală ce pot trăi aproape veșnic într-o lume postumană, în care întregul univers s-a trezit la viață, devenind inteligent și iubitor grație nanoboților creați de postmenirea unui viitor nu chiar atât de îndepărtat. Publicată în 2005, *The Singularity is Ne-ar*¹ a devenit rapid un bestseller

New York Times. Și cum putea deveni altceva când însuși Bill Gates spunea despre ea și despre autorul său: „Ray Kurzweil este cea mai bună persoană pe care o cunosc când vine vorba de prevăzut viitorul inteligenței artificiale. Noua și șocanta lui carte preconizează un viitor în care tehnologiile informației au avansat atât de departe și de repede încât au permis omenirii să-și transcende limitările biologice, transformând viețile noastre în moduri pe care nu ni le putem imagina încă”. Fragmentele pe care vi le propunem în continuare aparțin celui mai filosofic capitol al lucrării, în care Kurzweil atinge probleme spinoase precum conștiința entităților non-biologice, umanitatea postumanilor care s-au contopit cu computerele sau spiritualitatea unui univers devenit inteligent și iubitor asemenea dumnezeilor religiilor tradiționale.

SINGULARITATEA SE APROPIE

Ray Kurzweil

(fragment)

¹ The Singularity is Near de Ray Kurzweil va apărea în curând în limba română la Editura Nemira (n. red.).

Ich bin ein Singularist

[...] Un Singularist este o persoană care înțelege ce este Singularitatea și a meditat la ce semnificație va avea aceasta asupra propriei vieți.

Eu sunt angajat într-un astfel de meditare de câteva decenii. E de prisos să spun că nu este un proces pe care cineva să-l poată duce vreodată la bun sfârșit. Am început să mă gândesc la relația care există între gândirea și tehnologia noastră computațională pe când eram adolescent, în anii '60. În anii '70 am început să studiez fenomenul de accelerare a apariției noilor tehnologii și mi-am scris prima carte despre acest subiect la sfârșitul anilor '80. Așadar, am avut timp să mă gândesc la impactul pe care îl vor avea asupra societății noastre – și asupra mea – toate transformările care se suprapun, se întrepătrund și deja se manifestă în prezent.

George Gilder a descris părerile mele științifice și filosofice drept „o viziune-surogat pentru cei care și-au pierdut evlavia în obiectul tradițional al credinței religioase” 1. Afirmatia lui Gilder e de înțeles, de vreme ce există cel puțin similitudini aparente între anticiparea Singularității și prorocirea prefacerilor viitoare formulate limpede de religiile tradiționale.

Dar eu, unul, nu am ajuns la viziunea mea ca rezultat al căutării unei alternative la credința obișnuită. Originea căutării mele de a înțelege tendințele tehnologice a fost de natură practică: o încercare de a-mi prezenta propriile invenții pe piață la momentul oportun și de a lua decizii tactice optime când venea vorba de lansarea întreprinderilor mele tehnologice, în decursul timpului, această modelare a tehnologiei a căpătat o viață proprie și m-a condus spre formularea unei teorii a evoluției tehnologiei. De acolo n-a fost necesar un salt prea mare pentru a cugeta la impactul pe care aceste schimbări cruciale îl vor avea asupra instituțiilor culturale și sociale, precum și asupra propriei mele vieți. Vasăzică, deși să fii singularist nu e o chestiune de credință, ci una de înțelegere, meditarea la tendințele științifice despre care

am discutat în această carte dă naștere, în mod ineluctabil, unor noi perspective asupra unor probleme pe care religiile tradiționale au încercat dintotdeauna să le abordeze: natura mortalității și a nemuririi, scopul vieților noastre și menirea inteligenței în univers.

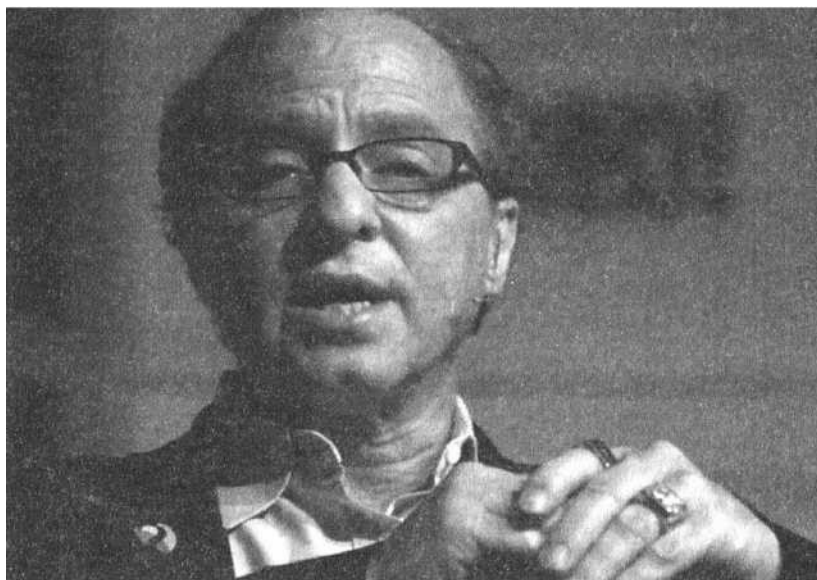
Să fii Singularist a fost adesea o experiență a înstrăinării și a însingurării pentru mine, deoarece majoritatea oamenilor pe care îi întâlnesc nu îmi împărtășesc Weltanschauungul. Cei mai mulți „mari gânditori” sunt într-o totală necunoștință de cauză când vine vorba despre mărețul gând legat de Singularitate, în nenumărate declarații și comentarii oamenii, cum e și firesc, fac apel la bunul-simț comun: că viața omenească e scurtă, că avem o capacitate de pătrundere și o rază de acțiune fizică și intelectuală scurtă, și că, în decursul vieților noastre, nu se va schimba nimic în mod fundamental. Mă aștept ca această perspectivă mărginită să se transforme pe măsură ce consecințele logice ale schimbărilor accelerate vor deveni din ce în ce mai vizibile. Iar unul dintre motivele majore pentru care am scris această carte a fost dorința mea de a-i face pe cât mai mulți oameni să-mi împărtășească viziunea.

Așadar, cum să contemplăm Singularitatea? Ca și în cazul Soarelui, e greu să ne uităm direct spre ea, fiind mai potrivit să ne mijim ochii și s-o cercetăm cu coada ochiului. Așa cum afirmă Max More, ultimul lucru de care avem nevoie e încă o dogmă și totodată nu avem nevoie nici de o altă sectă. Ca urmare, Singularismul nu este un sistem de credințe sau de puncte de vedere unificate. Deși e, din punct de vedere fundamental, o înțelegere a tendințelor tehnologice de bază, el rămâne și o revelație care te face să reconsideri totul, de la natura sănătății și a bogăției până la natura morții și a sinelui.

Pentru mine, să fiu Singularist înseamnă multe lucruri, dintre care cele prezentate mai jos reprezintă doar un eșantion. Cugetările care urmează adună laolaltă, condensează filosofia mea personală, fără să fie nicidecum proiectul vreunei doctrine noi-nouțe.

În prezent, avem mijloacele de a trăi suficient de mult pentru a ajunge să trăim veșnic.² Cunoștințele noastre actuale pot fi aplicate în mod ofensiv pentru a încetini spectaculos procesul de îmbătrânire astfel încât să putem avea o sănătate plină de vitalitate când terapiile mai radicale de prelungire a vieții propuse de biotehnologie și nanotehnologie vor ajunge să fie disponibile. Numai că majoritatea celor născuți între 1946 și 1964 nu vor apuca să trăiască până atunci, deoarece nu sunt conștienți de procesele de îmbătrânire accelerate din organismele lor și de șansele pe care le au pentru a interveni și a le stopa.

În acest spirit, eu, unul, îmi reprogream în mod ofensiv biochimia, care este în prezent cu totul diferită decât ar trebui să fie la vârsta mea.³ Ingerarea suplimentelor de vitamine și a medicamentelor nu trebuie rezervată doar în ultimă instanță, pentru momentul când ceva nu mai funcționează cum trebuie, în noi deja e ceva în neregulă: trupurile noastre sunt guvernate de programe genetice perimate care au evoluat în epoci de mult apuse, așa că avem nevoie să ne depășim moștenirea genetică. Deținem de pe acum cunoștințele necesare pentru a începe să atingem acest țel, lucru pe care eu, unul, mi-am luat angajamentul să-l fac.

Trupul meu este trecător. Particulele lui se transformă aproape complet în fiecare lună. Doar modelele trupului și al creierului meu au continuitate.

Ar trebui să ne străduim să îmbunătățim aceste modele prin optimizarea sănătății trupurilor noastre și prin extinderea capacității de înțelegere a minților noastre, în cele din urmă, vom fi capabili să ne extindem enorm facultățile mintale când vom fuziona cu tehnologia.

Avem nevoie de un trup, dar, odată ce vom fi încorporat în noi înșine produse ale nanotehnologiei moleculare (NTM), vom fi capabili să ne transformăm corpurile după bunul plac.

Doar tehnologia poate oferi standardul pentru depășirea provocărilor cu care societatea umană se tot luptă de generații întregi. Spre exemplu, tehnologiile emergente vor procura mijloacele necesare pentru producerea și stocarea energiei curate și regenerabile, pentru îndepărtarea toxinelor și agenților patogeni din corpurile noastre și din mediul înconjurător, și tot ele ne vor pune la dispoziție cunoștințele și bogățiile necesare pentru a nimici foametea și sărăcia.

Cunoașterea e prețioasă în toate formele sale:

muzică, artă, știință și tehnologie, precum și sub forma cunoașterii încorporate în trupurile și creierele noastre. Orice pierdere a cunoașterii este tragică.

Informația nu înseamnă cunoaștere. Lumea e scăldată în informație și îi revine inteligenței rolul de a descoperi și de a ține seama doar de modelele relevante. Spre exemplu, prin simțurile noastre pătrund în fiecare secundă sute de megabiți de informație, dar de grosul acestora ne debarasăm în mod inteligent. Păstrăm doar aprecierile și observațiile foarte importante (adică toate formele de cunoaștere). În acest chip, inteligența distruge în mod selectiv informația pentru a crea cunoaștere.

Moartea este o tragedie. Nu este înjositor să consideri o persoană drept un model profund (o formă de cunoaștere). Acest model se pierde atunci când el sau ea moare. Cel puțin, așa se întâmplă astăzi, de vreme ce nu avem încă mijloacele necesare pentru a dobândi accesul la ea și pentru a realiza copii de siguranță ale acestei cunoașteri. Atunci când oamenii vorbesc despre faptul că pierd o parte din ei înșiși la moartea cuiva drag, o spun cât se poate de literal, de vreme ce pierdem modelele neurale din creier care se autoorganizaseră pentru a interacționa doar cu persoana respectivă.

Unul dintre rolurile fundamentale ale religiei tradiționale este de a explica în mod rezonabil moartea – adică de a justifica de ce tragedia morții este un lucru bun. Malcolm Muggeridge dă glas părerii comune că „dacă n-ar fi existat moartea, viața ar fi fost de nesuportat”. Dar explozia de artă, știință și alte forme de cunoaștere pe care o va aduce Singularitatea va face viața mai mult decât suportabilă, o va face cu adevărat plină de semnificație.

După părerea mea, scopul vieții – și al vieții fiecăruia dintre noi – este de a crea și de a aprecia o cunoaștere din ce în ce mai mare, de a înainta spre o „ordine” din ce în ce mai mare. [...] Sporirea ordinii înseamnă sporirea complexității, dar, uneori, o revelație profundă va spori ordinea reducând, în același timp, complexitatea.

Din câte înțeleg eu, scopul universului reflectă

același scop ca și viețile noastre: de a înainta spre o tot mai mare inteligență și cunoaștere. Inteligența noastră umană și tehnologia noastră formează vârful de lance al acestei inteligențe în continuă expansiune (de vreme ce nu suntem conștienți de existența niciunor rivali extraterestri).

După ce vom fi atins un punct critic, chiar în decursul acestui secol vom putea să impregnăm sistemul solar cu rațiunea noastră, prin intermediul inteligenței non-biologice auto-replicante. Aceasta se va propaga apoi în restul universului.

Ideile sunt întruparea și produsul inteligenței. Ideile există pentru a rezolva majoritatea problemelor cu care ne confruntăm. Principalele probleme pe care nu le putem rezolva sunt acelea pe care nu le putem formula și, în cea mai mare parte, acelea de care nici măcar nu suntem conștienți că există. Pentru problemele de care ne lovim, principala provocare este de a le exprima cu acuratețe în cuvinte (și, uneori, în ecuații). După ce am făcut asta, avem capacitatea de a descoperi ideile necesare pentru a înfrunta și a rezolva fiecare asemenea problemă.

Noi putem recurge la enorma putere de influențare pe care ne-o pune la dispoziție accelerarea dezvoltării tehnologiei. Un exemplu remarcabil este înfăptuirea prelungirii radicale a vieții prin intermediul unui sistem de „punte către punte către punte” (întrebuintând cunoașterea prezentului ca pe o punte de acces către biotehnologia viitorului care, la rândul ei, ne va construi un pod care ne va duce către era nanotehnologiei).⁴ Aceasta ne oferă un mod de a trăi pe timp nedefinit în prezent, deși nu avem încă toate cunoștințele necesare pentru o prelungire radicală a vieții. Cu alte cuvinte, nu trebuie să rezolvăm în prezent fiecare problemă, până la ultima. Putem anticipa capacitatea tehnologiilor care urmează să apară – peste cinci, zece sau douăzeci de ani – și să le cuprindem în planurile noastre. Acesta este modul în care eu, unul, îmi concep propriile proiecte tehnologice și noi toți putem proceda la fel cu problemele mari cu care

se confruntă societatea noastră și cu propriile noastre vieți.

Filosoful contemporan Max More descrie țelul umanității ca pe o transcendență ce trebuie „atinsă prin intermediul științei și tehnologiei călăuzite de valorile umane” 5. More citează observația lui Nietzsche conform căreia: „Omul este o frânghie fixată între animal și supraom – o frânghie peste abis”. Putem interpreta că Nietzsche atrăgea atenția asupra faptului că noi am avansat dincolo de alte animale, în timp ce căutăm să devenim ceva cu mult mai mare. Putem considera referirea lui Nietzsche la neant ca pe o aluzie la pericolul inherent tehnologiei. [...]

În același timp, More exprimă îngrijorarea că anticiparea Singularității poate da naștere unei „pasivități în confruntarea cu problemele zilelor noastre” 6. Deoarece se întrevede la orizont enorma capacitate de a birui probleme străvechi, se poate manifesta tendința de a ne detașa de grijile zilei de azi, împărtășesc întru totul antipatia lui More față de „Singularismul pasiv. Un motiv pentru adoptarea unei atitudini proactive ar fi că tehnologia este o sabie cu două tăișuri și, ca atare, deține potențialul de a o lua anapoda pe măsură ce galopează spre Singularitate, ceea ce poate avea profunde consecințe de natură să ne provoace îngrijorarea. Astfel, chiar și întârzieri mărunte în procesul de punere în practică a tehnologiilor emergente pot condamna milioane de oameni la suferințe prelungite și moarte. Pentru a menționa un singur exemplu din numeroasele care ne vin în minte, excesivele întârzieri normative în introducerea anumitor terapii de salvare sfârșesc prin a costa multe vieți. (Anual pierdem milioane de oameni pe tot globul numai din cauza bolilor de inimă.)

More își face griji și în legătură cu o mișcare de rezistență culturală care, „sedusă de îndemnurile culturale și religioase la «stabilitate», «pace» și împotriva «hybris-ului» și «necunoscutului»” ar putea face să deraieze accelerarea dezvoltării tehnologiei.⁷ În opinia mea, orice

deturnare semnificativă a înaintării generale a tehnologiei este puțin probabilă. Nici măcar evenimente epocale cum au fost cele două războaie mondiale (în care au murit aproximativ o sută de milioane de oameni), Războiul Rece și numeroasele revoluții sociale, culturale și economice nu au reușit câtuși de puțin să slăbească ritmul apariției noilor tendințe tehnologice. Dar sentimentele antitehnologice impulsive, nehibzuite care sunt exprimate din ce în ce mai mult în lume astăzi au potențialul de a intensifica o mulțime de suferințe.

Mai este acesta, oare, un om? Anumiți observatori se referă la perioada post-Singularitate ca la una „postumană” și la anticiparea acesteia ca la postumanism. Totuși, pentru mine, unul, a fi uman înseamnă a fi parte a unei civilizații care caută să își extindă granițele. Noi deja trecem dincolo de propria noastră biologie prin dobândirea tot mai rapidă a uneltelor necesare pentru a o reprograma și pentru a o augmenta. Dacă nu îl mai considerăm uman pe omul modificat cu ajutorul tehnologiei, unde vom trage, atunci, linia definitorie? Este un om cu o inimă bionică încă uman? Atunci ce ziceți de cineva care are un implant neuronal? Dar de cel cu două implanturi neuronale? Dar de cineva cu zece nanoboți în creier? Dar cu 500 de milioane de nanoboți? Ar trebui să tragem granița la 650 de milioane de nanoboți: sub suma asta ești încă uman, peste ești postuman?

Contopirea noastră cu tehnologia are aspectele unei pante alunecoase, numai că ale uneia ce urcă tot mai sus, spre fâgăduieli tot mai mărețe, nicidecum n-o ia în jos, spre neantul lui Nietzsche. Anumiți observatori se referă la această contopire ca la crearea unei noi „specii”. Numai că vechea idee a speciilor este un concept biologic, iar prin tot ce facem noi transcendem biologia. Transformarea care stă la baza Singularității nu este doar una dintr-un lung șir de pași în evoluția biologică. Noi răsturnăm cu totul evoluția biologică. [...]

Ofensatoarea chestiune a conștiinței

[...] „își poate cineva aminti iubirea? E ca și cum ai

încerca să invoci parfumul trandafirilor într-o pivniță. Ai putea să zărești un trandafir, dar niciodată parfumul”.

Arthur Miller⁸

„La primele și cele mai simple tentative ale cuiva de a filosofa, omul rămâne prins în mrejele unor întrebări precum: dacă o persoană știe ceva, atunci persoana respectivă știe că știe? Și, atunci când omul se gândește la el însuși, cine este entitatea despre care, se gândește și cine este entitatea care gândește? După ce persoana a fost zăpăcită și strivită de această problemă vreme îndelungată, învață să nu-și mai pună aceste întrebări: conceptul de ființă conștientă este înțeles a fi, în mod implicit, diferit de acela al unui obiect inconștient. Când spunem că o ființă conștientă știe ceva, spunem nu doar că ea știe acel ceva, ci și că știe că o știe, și că știe că știe că știe acel ceva și așa mai departe, oricât de mult dorim să punem întrebarea. Aici există, ne dăm noi seama, o infinitate, dar nu este vorba de un infinit regres în sensul rău al cuvântului, pentru că întrebarea, mai degrabă decât răspunsurile, este aceea care se tot micșorează, ca fiind lipsită de sens”.

J.R. Lucas, filosof oxfordian, în eseul său din 1961, „Minți, mașini și Gödel”⁹

[...] Vor fi mașinile viitorului capabile să aibă experiențe emoționale și spirituale? Am luat deja în discuție câteva situații în care o inteligență non-biologică va putea manifesta întreaga gamă a comportamentului bogat din punct de vedere emoțional manifestat de oamenii biologici de azi. Până la sfârșitul anilor '2020, vom fi desăvârșit deja, prin intermediul ingineriei inverse, procesul de înțelegere a creierului uman, ceea ce ne va permite să creăm sisteme non-biologice care să fie pe potrivă și chiar să devanșeze complexitatea și subtilitatea oamenilor, inclusiv inteligența noastră emoțională.

Un al doilea scenariu posibil de dezvoltare ar fi că vom putea „încărca” (*upload*) modelele unui om real pe un substrat gânditor, nonbiologic adecvat. Un al treilea scenariu, și totodată cel mai convingător, presupune

evoluția treptată, dar inexorabilă, a oamenilor înșiși dinspre

biologic spre non-biologic. Acest proces a și început deja, cu introducerea benignă în organismul uman a unor dispozitive, precum implanturile neurale pentru ameliorarea invalidităților și bolilor. Procesul va avansa odată cu introducerea în fluxul sangvin a nanoboților ce vor fi dezvoltati la început pentru întrebuințări medicale și pentru stoparea îmbătrânirii. Apoi, nanoboți mai sofisticati vor forma interfața cu neuronii noștri biologici pentru a ne spori simțurile, pentru a ne pune la dispoziție, din

interiorul sistemului nostru nervos, a unor imagini de realitate virtuală amplificată, pentru a da o mână de ajutor memoriei noastre și pentru a îndeplini alte sarcini cognitive de rutină. Atunci vom deveni cyborgi și, pornind de la acest avanpost pe care și-l va fi câștigat în creier, cătimea non-biologică a inteligenței noastre își va extinde în mod exponențial puterile. [...] Prevăd o creștere exponențială a fiecărui aspect al tehnologiei informatice, inclusiv în ceea ce privește raportul preț-performanță, capacitatea de stocare a informației și rata de adoptare¹⁰. Având în vedere că masa și energia necesare pentru a calcula și a comunica fiecare bit de informație sunt extrem de mici [...], aceste tendințe pot continua până când inteligența noastră non-biologică va depăși în mod colosal porțiunea noastră biologică. De vreme ce inteligența noastră biologică este, în mod esențial, de nestrămutat în ceea ce privește capacitatea ei (exceptând câteva modeste îmbunătățiri aduse de biotehnologie), porțiunea non-biologică va dobândi, în cele din urmă, predominanța. Și oare, în anii '2040, când porțiunea non-biologică va fi de miliarde de ori mai eficientă, vom mai face totuși corelația între conștiință și partea biologică a inteligenței noastre?

În mod limpede, entitățile non-biologice vor pretinde că au experiențe spirituale și emoționale, așa cum facem și noi astăzi. Ei - noi - vor pretinde că sunt umani și că au tot spectrul experiențelor emoționale și spirituale pe care oamenii afirmă că le au în prezent. Și acestea nu vor fi niște aserțiuni neîntemeiate: ei vor manifesta tipul de comportament bogat, complex și subtil care este asociat cu aceste sentimente.

Dar cum se corelează aceste pretenții și comportamente - chiar așa convingătoare cum vor fi ele - cu experiențele subiective ale ființelor umane non-biologice? Ne tot întoarcem la problema foarte reală, dar, în ultimă instanță, imposibil de cuantificat (cu mijloace complet obiective) a conștiinței. Oamenii discută adesea despre conștiință de parcă ar fi o caracteristică foarte clară a unei entități, una care poate fi identificată,

detectată și măsurată cu promptitudine. Dacă există o observație esențială pe care s-o putem face referitor la motivul pentru care problema conștienței e atât de litigioasă, aceasta ar fi următoarea:

Nu există niciun test obiectiv care să-i poată determina în mod concludent prezența.

Știința are de a face cu măsurătorile obiective și cu implicațiile lor logice, dar însăși natura obiectivității este că nu poți măsura experiențe subiective – nu poți măsura decât corelațiile lor, cum ar fi comportamentul (și prin comportament înțeleg inclusiv comportamentul intern, adică manifestările componentelor unei entități, precum neuronii, și ale numeroasele lor părți). Această restricție are de a face cu însăși natura conceptelor de „obiectivitate” și „subiectivitate”. În mod esențial, noi nu putem avea acces la experiența subiectivă a altei entități prin măsurare directă, obiectivă. Putem însă, cu siguranță, aduce argumente în legătură cu aceasta, precum: „Uită-te în creierul acestei entități nonbiologice, privește cum sistemele sale sunt asemenea celor ale unui creier uman”. Sau: „Iată cum comportamentul său este într-un totu precum comportamentul uman”. Dar, în cele din urmă, acestea rămân doar simple argumente. Indiferent cât de convingător ar fi comportamentul unei persoane non-biologice, anumiți observatori vor refuza să accepte existența conștienței sale dacă respectiva entitate nu va împrăștia neurotransmițători, nu va fi bazată pe sinteza proteinelor ghidate de ADN sau dacă nu va avea vreo altă însușire biologică specific umană.

Noi presupunem că alți oameni sunt conștienți, dar până și aceasta nu este decât atât: o simplă presuposiție. Nu există niciun consens între oameni referitor la conștiența entităților non-umane, cum ar fi animalele superioare. Gândiți-vă numai la controversele legate de drepturile animalelor în cadrul cărora totul are de a face cu întrebarea dacă animalele sunt conștiente sau dacă nu sunt decât niște cvasi-mașini care acționează „din instinct”. Problema va fi încă și mai controversată când va

veni vorba despre viitoarele entități non-biologice care vor manifesta un comportament și o inteligență chiar mai apropiate de cele umane decât acelea ale animalelor.

De fapt, aceste mașini ale viitorului vor fi chiar mai asemănătoare oamenilor decât oamenii prezentului. Dacă aceasta vi se pare o afirmație paradoxală, luați în considerație faptul că majoritatea gândirii umane din prezent este neînsemnată și derivată. Ne minunăm de capacitatea lui Einstein de a da naștere teoriei relativității generalizate pornind de la un experiment mental sau de talentul lui Beethoven de a-și imagina simfonii pe care nu le putea auzi în veci. Dar aceste dovezi ale gândirii umane sunt, în cel mai bun caz, rare și trecătoare. (Din fericire pentru noi, deținem arhiva acestor momente trecătoare, ceea ce reflectă o capacitate esențială care i-a separat pe oameni de animale.) Eurile noastre viitoare, în principal non-biologice, vor fi cu mult mai inteligente decât noi și, prin urmare, vor manifesta într-un grad mult mai mare aceste calități atât de rafinate ale gândirii de care au dat dovadă Einstein sau Beethoven.

Așadar, cum ne vom împăca, în cele din urmă, cu conștiința pe care vor pretinde că o au inteligențele non-biologice? Din perspectivă pragmatică, astfel de pretenții vor fi acceptate, în primul rând, „ei” vom fi noi înșine, așa că nu va exista nicio distincție clară între inteligența biologică și cea non-biologică. Mai mult decât atât, aceste entități non-biologice vor fi extrem de inteligente, așa că vor fi capabile să-i convingă pe ceilalți umani (fie ei biologici, non-biologici sau situați undeva între aceste extreme) că sunt conștiente. Vor prezenta toate delicatele semne ale emoției care ne conving în prezent că umanii sunt conștienți. Vor fi capabile să-i facă pe alți umani să râdă sau să plângă. Și se vor înfuria dacă alții nu le vor lua de bune afirmațiile. Dar aceasta este, în mod fundamental, o previziune politică și psihologică, nicidecum un argument filosofic.

Nu sunt deloc de acord cu cei care afirmă că experiența subiectivă fie nu există, fie este o calitate deloc

esențială, care poate fi ignorată fără niciun pericol. Problema legată de cine sau de ce e dotat cu conștiință precum și aceea a naturii experienței subiective a celorlalți sunt fundamentale pentru noțiunile noastre de etică, morală și lege. Sistemul nostru legal se bazează, în mare măsură, pe definiția pe care o dăm conștiinței, acordând o atenție în mod particular serioasă acțiunilor care cauzează suferință – o formă particular acută a experienței conștiente – unui om (conștient) sau care duc la încetarea experienței conștiente a unui om (spre exemplu, crimele).

Ambivalența umană referitoare la capacitatea animalelor de a suferi se reflectă, de asemenea, și în legislație. Noi avem legi care penalizează cruzimea îndreptată împotriva animalelor, cu un și mai mare accent pus pe cruzimea împotriva animalelor mai inteligente, cum ar fi primatele (deși părem să nu vedem absolut deloc uriașa suferință presupusă de creșterea animalelor în combinatele de producere a cărnii, dar acesta este subiectul unui alt tratat).

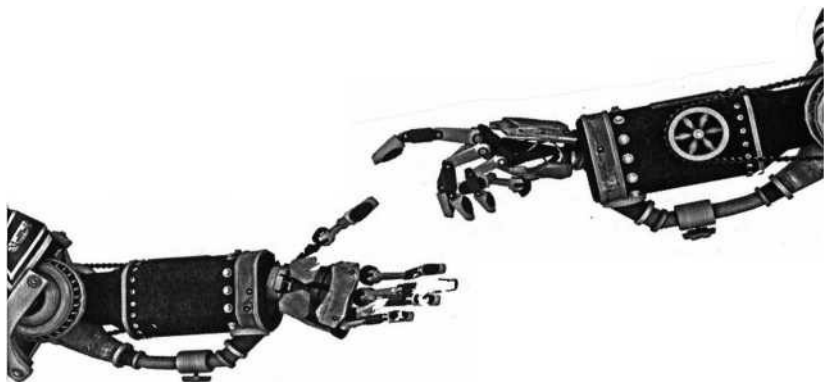
Ce încerc eu să spun este că nu putem da la o parte fără grijă problema conștiinței ca fiind doar o preocupare filosofică politicoasă. Ea stă în însuși miezul fundamentelor morale și legale ale societății noastre. Dezbaterea aceasta se va transforma atunci când o mașină – o inteligență non-biologică – va putea să aducă argumente persuasive de una singură că ea/el are sentimente ce trebuie respectate. De îndată ce va putea face asta cu simțul umorului – care este în mod special important pentru a-i convinge pe alții de umanitatea cuiva –, e posibil ca această dezbatere să fie câștigată o dată pentru totdeauna. [...]

Fără îndoială, putem măsura anumite corelații ale experienței subiective (de exemplu, anumite modele de activitate neurologică măsurabilă obiectiv care generează rapoarte asupra anumitor experiențe subiective, cum ar fi auzirea unui sunet, rapoarte ce pot fi verificate în mod obiectiv). Dar nu putem penetra până în miezul experienței subiective prin intermediul măsurării obiective. [...] ne confruntăm cu diferența dintre experiența „obiectivă” la

persoana a treia, care este temelia științei, și experiența „subiectivă” la persoana întâi care reprezintă sinonimul conștiinței.

Gândiți-vă numai la faptul că suntem incapabili să experimentăm cu adevărat experiențele subiective ale altora. Tehnologia de transmitere la distanță a experiențelor accesibilă în 2029 va permite creierului unei persoane să experimenteze doar experiențele *senzoriale* ale unei alte persoane (și, în mod potențial, anumite corelații neurologice ale emoțiilor și ale altor aspecte ale experienței). Dar acestea tot nu vor comunica aceeași experiență *internă* ca aceea prin care a trecut persoana care a transmis la distanță experiența, deoarece creierul receptorului este diferit. Zi de zi, auzim relatări despre experiențele altora și e posibil chiar să simțim empatie ca răspuns la comportamentul care rezultă din stările lor interne. Dar, deoarece suntem expuși doar *comportamentului* celorlalți, ne putem doar *imagina* experiențele lor subiective. Fiindcă e posibil să construim o întreagă perspectivă asupra lumii care să omită existența conștiinței, anumiți observatori au ajuns la concluzia că aceasta nu e decât o iluzie. [...]

Tocmai pentru că nu putem rezolva cu totul problema conștiinței doar cu ajutorul măsurărilor și al analizei obiective (știință), filosofia joacă un rol crucial. Conștiința este cea mai importantă problemă ontologică, în fond și la urma urmelor, dacă ne-am imagina cu adevărat o lume în care nu există nicio experiență subiectivă (o lume în care există lucruri care se învârtesc, dar nicio entitate conștientă care să le resimtă), lumea aceea ar putea la fel de bine nici să nu existe. Și chiar așa este privită o astfel de lume în anumite filosofii tradiționale, atât orientale (cum ar fi anumite școli de gândire budiste), cât și occidentale (în mod specific, interpretările bazate pe observator ale mecanicii cuantice). [...]

Cine sunt? Ce sunt?

„Ceea ce cauți e cine caută”.

Sfântul Francisc din Assisi

„Nu sunt conștient de prea multe lucruri știu că știu
dacă știi ce vreau să spun.

Filosofia e discuția de pe-o cutie de fulgi de cereale.

Religia e zâmbetul unui câine...

Filozofia-i o plimbare pe stânci alunecoase.

Religia-i o lumină-n ceață...

Ce sunt e ceea ce sunt.

Tu ești ceea ce ești sau ce?”

Edie Brickell

O întrebare înrudită, dar distinctă, are de a face cu propriile noastre identități. Am discutat anterior despre posibilitatea de a încărca (*upload*) modelele unei minți individuale – cunoștințe, aptitudini, personalitate, amintiri – pe un alt substrat. Deși noua entitate s-ar purta exact ca mine, întrebarea rămâne: este ea cu adevărat *eu*?

Anumite scenarii despre prelungirea radicală a vieții presupun re tehnologizarea și reconstruirea sistemelor și subsistemelor din care sunt compuse trupurile și creierul noastre. Luând parte la această reconstrucție, oare eu mă pierd pe mine însumi pe drum? Din nou, această problemă se va transforma dintr-un dialog filosofic străvechi într-o presantă chestiune practică în următoarele câteva decenii.

Așadar, cine sunt eu? De vreme ce mă schimb în mod constant, sunt, oare, doar un model? Ce se întâmplă dacă

reuşeşte cineva să copieze acest model? Eu sunt originalul sau/şi copia? Poate că sunt chestia asta de aici - adică, această colecţie de molecule, în acelaşi timp haotică şi ordonată, care formează trupul şi creierul meu.

Dar e o problemă cu părerea asta. Grămada distinctă de particule din care sunt alcătuite trupul şi creierul meu este, de fapt, complet diferită de atomii şi moleculele din care eram alcătuit doar cu puţină vreme în urmă. Noi ştim că majoritatea celulelor noastre sunt complet preschimbate în decurs de câteva săptămâni şi că până şi neuronii noştri, care persistă ca nişte celule distincte pentru o perioadă relativ lungă, îşi schimbă totuşi moleculele constitutive în decursul unei luni.¹¹ Perioada de înjumătăţire a unui microtub (un filament din proteine care asigură structura, citoscheletul unui neuron) este de aproximativ zece minute. Filamentele din actină din interiorul dendritelor sunt înlocuite o dată la fiecare patruzeci de secunde. Proteinele care excită sinapsele sunt înlocuite aproximativ o dată la fiecare oră. Receptorii NMDA din sinapse stau prin preajmă pentru perioada de timp relativ lungă de cinci zile.

Care vasăzică, sunt doar o grămadă de materie complet diferită de grămada care eram în urmă cu doar o lună şi tot ce dăinuie din mine este modelul de organizare a acestei materii. Modelul se schimbă, la rândul lui, dar lent şi păstrându-se într-un continuum. Sunt, mai degrabă, precum modelul pe care apa îl formează într-un pârau sau în timp ce aleargă peste stâncile ce-i ies în cale. Moleculele propriu-zise ale apei se schimbă la fiecare milisecundă, dar modelul dăinuie vreme de ore sau chiar ani întregi.

Atunci, probabil că ar trebui să spunem că sunt un model de materie şi energie care dăinuie în timp. Dar e o problemă şi cu această definiţie, de vreme ce noi vom fi în stare, în cele din urmă, să încărcăm (*upload*) acest model pentru a reproduce trupul şi creierul meu cu un grad de acurateţe suficient de mare astfel încât copia să nu mai poată fi deosebită de original. (Cu alte cuvinte, copia ar

putea să treacă cu ușurință de un test Turing „Ray Kurzweil” - ar putea să manifeste un comportament inteligent care să-i permită să păcălească un observator că ar fi eu însumi.) Prin urmare, duplicatul va împărți același model cu mine. Cineva ar putea să mă contrazică spunând că noi nu vom reproduce corect fiecare detaliu, dar, pe măsură ce timpul trece, încercările de a crea reproduceri neuronale și corporale vor spori în rezoluție și acuratețe în același ritm exponențial care guvernează toate tehnologiile bazate pe informație, în cele din urmă, vom fi capabili să captăm și să recreăm modelul meu de detalii fizice și neuronale caracteristice cu orice grad de acuratețe am dori.

Deși copia va împărți același model cu mine, va fi greu să spunem că, de fapt, copia sunt eu însumi, deoarece s-ar putea - sau voi fi capabil - să mă mai aflu prin preajmă. Ați putea chiar să mă scanați și să mă copiați în timp ce dorm. Dacă veți veni la mine dimineața și-mi veți spune: „Avem vești bune, Ray, te-am recreat cu succes dintr-un substrat mult mai durabil, așa că n-o să mai avem nevoie de vechiul tău trup și de vechiul tău creier”, s-ar putea să-mi permit să nu fiu de acord.

Dacă realizați experimentul mental, va fi clar că, de fapt, copia poate să arate și să se comporte exact ca mine, dar, în ciuda tuturor acestor lucruri, să *nu* fie eu însumi. S-ar putea nici măcar să nu știu că a fost creață. Cu toate că el va avea toate amintirile mele și-și va aduce aminte c-a fost cândva eu însumi, din momentul creării sale, Ray 2 va avea propriile sale experiențe unice și realitatea lui va începe să devină din ce în ce mai diferită de a mea. [...]

Acum, haideți să cercetăm această înșiruire de idei ceva mai în profunzime și veți vedea de unde răsare dilema. Dacă mă copiez și apoi distrug originalul, astanseamnă sfârșitul meu, deoarece, așa cum am concluzionat anterior, copia nu este eu. De vreme ce reproducerea va face o treabă convingătoare când va veni vorba să mă imite, nimeni nu va ști care-i diferența, dar, cu toate acestea, acela va reprezenta sfârșitul meu.

Acum gândiți-vă că-mi înlocuiesc o mică porțiune din creier cu echivalentul său neuromorfic.

În regulă, încă mă aflu aici, printre voi: operația a fost încununată de succes (în paranteză fie spus, nanoboții vor putea să facă asta, în cele din urmă, fără să mai fie nevoie de o operație). Cunoaștem deja astfel de oameni, cum ar fi aceia care au implanturi cohleare, implanturi pentru vindecarea bolii Parkinson și multe altele. Acum înlocuiți o altă porțiune din creierul meu: în regulă, sunt tot aici... și din nou... La sfârșitul acestui proces, încă voi mai fi eu însumi. Nu va fi existat niciodată un „Ray cel vechi” și un „Ray cel nou”, voi fi la fel cum fusesem și înainte. Nimeni nu îmi va duce dorul, nici măcar eu însumi.

Înlocuirea treptată a lui Ray îl are drept rezultat tot pe Ray, prin urmare conștiința și identitatea par să fi fost conservate. Și totuși, în cazul înlocuirii treptate, nu există, simultan, niciun eu vechi și eu nou. La capătul procesului, aveți echivalentul noului eu (adică pe Ray 2) și niciun eu vechi (Ray 1). Prin urmare, înlocuirea treptată duce, de asemenea, la sfârșitul meu. Am putea atunci să ne întrebăm: în ce punct au devenit trupul și creierul meu altcineva?

Pe de altă parte, așa cum am subliniat la începutul acestei probleme, eu am fost, de fapt, înlocuit în mod continuu, acest lucru făcând parte dintr-un proces biologic normal. (Și, apropo, acel proces nu e nici pe departe treptat, ci mai degrabă rapid.) Așa cum am concluzionat, tot ceea ce dăinuie din mine e modelul meu temporal și spațial al materiei și energiei. Dar experimentul mental de mai sus demonstrează că înlocuirea treptată duce la sfârșitul meu chiar dacă modelul este conservat. Deci asta înseamnă că eu sunt în mod constant înlocuit de altcineva care doar pare să semene mult cu eul meu cel de acum câteva momente?

Așadar, încă o dată, se vedește că, de fapt, „cine sunt eu?” este întrebarea ontologică supremă și adesea ne referim la ea ca la însăși problema conștiinței. Am definit în mod conștient (fac deliberat acest joc de cuvinte)

problema cu totul la persoana întâi deoarece aceasta este însăși natura sa. [...]

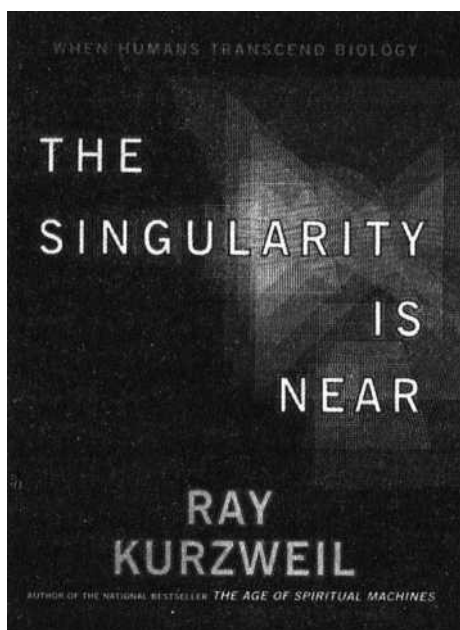
Atunci când oamenii vorbesc despre conștiință, ei adesea alunecă în prezentarea unor argumente legate de corelațiile neurologice și comportamentale ale conștiinței (spre exemplu, dacă o entitate poate sau nu să mediteze la sine însăși). Dar acestea sunt chestiuni legate de persoana a treia (obiective) și nu reprezintă ceea ce David Chalmers numește „întrebarea dură” a conștiinței: cum poate materia (creierul) conduce la ceva atât de imaterial în aparență precum conștiința? 12

Întrebarea dacă o entitate este sau nu conștientă este evidentă doar pentru entitatea însăși. Diferența dintre corelațiile neurologice ale conștiinței (cum ar fi comportamentul inteligent) și realitatea ontologică a conștiinței este însăși diferența dintre realitatea obiectivă și cea subiectivă. De aceea nu putem propune un detector de conștiință obiectiv fără să încorporăm în el diverse ipoteze filosofice.

Eu, unul, cred că noi, oamenii, vom ajunge să acceptăm că entitățile non-biologice sunt conștiente, deoarece, în cele din urmă, ele vor manifesta toate semnele subtile pe care le posedă în prezent oamenii și pe care noi le asociem cu experiențele emoționale și cu alte experiențe subiective. Cu toate acestea, deși vom fi capabili să cercetăm semnele subtile, nu vom avea acces direct la conștiință pe care ele o vor presupune.

Recunosc că mulți dintre voi îmi păreți conștienți, dar n-ar trebui să mă grăbesc prea tare pentru a accepta această impresie. Poate că trăiesc, de fapt, într-o simulare, iar voi faceți cu toții parte din ea.

Sau poate că singurele care există nu sunt decât amintirile mele despre voi și aceste experiențe concrete nu au avut niciodată loc.

Sau poate că abia acum resimt senzația de rememorare a unor amintiri imaginare, dar nici experiența, nici amintirile nu există cu adevărat. Ei bine, înțelegeți care e problema.

În ciuda tuturor acestor dileme, filosofia mea personală rămâne întemeiată pe sistemul de modele – adică mă consider a fi, în principal, un model care dăinuie în timp. Sunt un model care evoluează și pot influența cursul evoluției modelului meu. Cunoașterea e tot un model, diferit de simpla informație, iar pierderea cunoașterii e o pierdere profundă. Prin urmare, pierderea unei persoane e pierderea supremă. [...]

Singularitatea ca transcendență

„Modernitatea consideră că omenirea s-a ridicat din ceea ce îi era inferior – viața începe cu mîzga și se sfîrșește cu inteligența –, pe cîtă vreme culturile tradiționale o consideră pogorâtă de la superiorii săi. Așa cum exprima antropologul Marshall Sahlins această chestiune: «Noi suntem singurii oameni care presupun că ne-am ridicat din maimuțe. Toți ceilalți iau de bună că ei

descind din zei»”.

Huston Smith¹³

„Unii filosofi afirmă că filosofia e ceea ce-i faci unei probleme până când devine suficient de clară pentru a o rezolva prin intermediul științei. Alții afirmă că, dacă o problemă filosofică sucombă metodelor empirice, asta demonstrează că nu era cu adevărat filosofică de la bun început”.

Jerry A. Fodor¹⁴

Singularitatea denumește un eveniment care va avea loc în lumea materială, următorul pas inevitabil din procesul evoluționist care a început cu evoluția biologică și s-a extins prin intermediul evoluției tehnologice dirijate de oameni. Totuși, tocmai în lumea materiei și a energiei întâlnim transcendența, o semnificație principală a ceea ce oamenii definesc drept spiritualitate. Să analizăm, așadar, care este natura spiritualității în lumea fizică.

De unde să încep, oare? Ce-ar fi să pornim de la apă? E suficient de simplă, dar gândiți-vă numai la modurile diverse și atât de frumoase în care se manifestă: modelele ce se preschimbă fără încetare în timp ce se revarsă peste pietrele dintr-un pârau, apoi se aruncă haotic într-o cascadă (toate acestea vizibile, în paranteză fie spus, de la fereastra biroului meu); modelele ondulate ale norilor de pe cer; felul în care e așezată zăpada pe un munte; designul satisfăcător în sine al unui singur fulg de nea. Sau gândiți-vă la descrierea pe care Einstein o făcea încurcatei ordini și dezordini dintr-un pahar cu apă (cu alte cuvinte, teoria sa despre mișcarea browniană).

Sau, în altă parte, a lumii biologice, gândiți-vă la dansul complicat al spiralelor de ADN în timpul mitozei, al diviziunii celulare. Ce ziceți atunci de farmecul unui copac ce se încovoiaie în bătaia vântului, în timp ce frunzele i se zbat într-un dans complicat? Dar de fremătătoarea lume pe care o zărim la microscop? Există transcendență pretutindeni.

Aici se cuvine să facem un comentariu despre însuși cuvântul „transcendență”. „A transcende” înseamnă „a

trece dincolo”, dar asta nu trebuie să ne silească să adoptăm o perspectivă dualistă bogat ornamentată care consideră nivelurile transcendente ale realității (cum ar fi nivelul spiritual) ca nefiind din această lume. Noi putem „trece dincolo” de puterile „obișnuite” ale lumii materiale cu ajutorul puterii modelelor. Deși am fost numit materialist, eu, unul, mă consider a fi „modelist”, de vreme ce cred că, grație puterilor emergente ale modelului, noi putem transcende. De vreme ce materia din care suntem alcătuiți se transformă repede, puterea transcendentă a modelelor noastre este cea care dăinuie.

Puterea modelelor de a persista trece dincolo de sistemele în mod explicit autoreplicante, cum ar fi organisme și tehnologia de autoreplicare. Puterea și persistența modelelor sunt cele care susțin viața și inteligența. Modelul este cu mult mai important decât lucrurile materiale care îl alcătuiesc.

Tușele aleatorii de pe o pânză rămân doar simplă vopsea. Dar atunci când sunt aranjate în modul potrivit, ele transcend substanța materială și devin artă. Notele muzicale aleatorii nu sunt decât niște biete sunete, înșiruiți-le însă într-un mod „inspirat și vom avea muzică. O grămadă de piese componente nu-i decât un inventar. Ordonăți-le într-o manieră inovatoare, adăugați, poate, și un software (un alt model), și avem „magia” (transcendența) tehnologiei.

Deși unii consideră tot ceea ce se referă la „spiritual” ca fiind adevăratul înțeles al transcendenței, aceasta se referă la toate nivelurile realității: la creațiile lumii naturale, inclusiv la noi înșine, precum și la propriile noastre creații, fie ele sub formă de artă, cultură, tehnologie, fie sub formă de manifestări spirituale și emoționale. Evoluția are legătură cu modelele și, în mod specific, chiar profunzimea și ordinea modelelor sunt cele care sporesc într-un proces evoluționist. Ca o desăvârșire a evoluției ce va avea loc în mijlocul nostru, Singularitatea va aprofunda toate aceste manifestări ale transcendenței.

O altă conotație a cuvântului „spiritual” este aceea

de ceva „care conține spirit”, ceea ce vrea să spună „ceva care este conștient”. Conștiența - sediul „a tot ceea ce-i personal cuiva*” - este considerată drept ceea ce-i real în multe tradiții religioase și filosofice. Ontologia budistă obișnuită consideră experiența subiectivă - conștientă - drept suprema realitate, mai degrabă decât fenomenele fizice sau obiective care sunt considerate *mâvă* („iluzie”).

Argumentele pe care le aduc în această carte cu privire la conștiență au scopul de a ilustra această natură paradoxală și enervantă (și, prin urmare, profundă) a conștienței: cum o mulțime de ipoteze (care vasăzică, dacă o copie a fișierului minții mele împărtășește sau nu conștiență mea) conduc, în ultimă instanță, la o viziune contrară și viceversa.

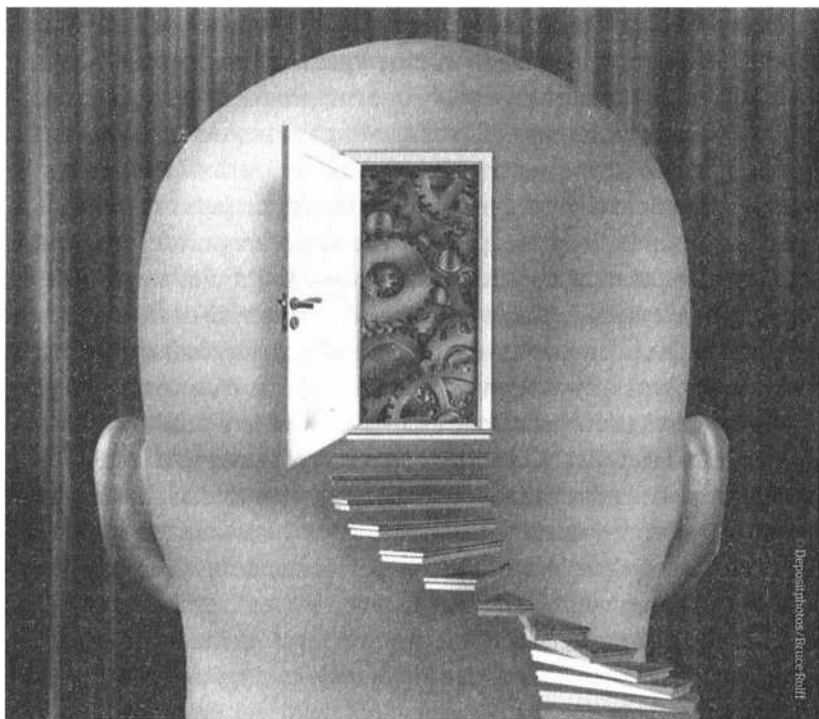
Noi presupunem că oamenii sunt conștienți, cel puțin atunci când ei par să fie astfel. La celălalt capăt al spectrului, presupunem că mașinăriile simple nu sunt conștiente, în sens cosmologic, universul contemporan se comportă mai mult ca o mașinărie simplă decât ca o ființă conștientă. Dar [...] materia și energia din vecinătatea noastră vor fi impregnate cu inteligență, cunoștințe, creativitate, frumusețe și inteligență emoțională (de exemplu, cu capacitatea de a iubi) a civilizației noastre om-mașinărie. Civilizația noastră se va extinde atunci în afară, transformând toată materia și energia tâmpe pe care le vom întâlni în materie și energie în mod sublim inteligente - transcendente. Așadar, într-un anumit sens, putem spune că Singularitatea va impregna, în cele din urmă, universul cu spirit.

Evoluția înaintează spre mai multă complexitate, mai multă eleganță, mai multă cunoaștere, mai multă inteligență, mai multă frumusețe, mai multă creativitate și niveluri mai ridicate de calități subtile precum iubirea.

În fiecare tradiție monoteistă Dumnezeu e descris în același chip, ca sumă a tuturor acestor calități, numai că fără nicio limitare: cunoaștere infinită, inteligență infinită, frumusețe infinită, creativitate infinită, dragoste infinită și așa mai departe. Desigur, nici măcar creșterea accelerată

a evoluției nu va atinge vreodată un nivel infinit, dar, cum explodează exponențial, cu siguranță că se mișcă rapid în această direcție. Așadar, evoluția se mișcă inexorabil spre această concepție a lui Dumnezeu, deși nu va atinge niciodată cu adevărat acest ideal. Prin urmare, putem considera eliberarea gândirii noastre de asprele limitări ale formei sale biologice a fi în mod esențial o întreprindere spirituală.

Traducere de Alina Sârbu

1. În Jay W. Richards et al., *Are We Spiritual Machines? Ray Kurzweil vs the Critics of Strong A.I.*, Discovery Institute, Seattle, 2002, Introducere.

2. Ray Kurzweil și Terry Grossman, M.D., *Fantastic Voyage: Live Long Enough to Live Forever*, Rodale Books, New York, 2004.

3. Ibid

4. Ibid.

5. Max More and Ray Kurzweil, „Max More and Ray Kurzweil on the Singularity”.

26 februarie 2002.

6. Ibid.

7. Ibid.

8. Arthur Miller, *After the Fall*, Viking, New York, 1964.

9. Dintr-o lucrare citită în fața Societății Filosofice Oxford în 1959 și publicate apoi cu titlul „Minds, Machines and Gödel” („Minți, Mașini și Gödel”) în *Philosophy* nr. 36/1961, pp. 112 - 127. Eseul a fost retipărit apoi pentru prima oară de Kenneth Sayre și Frederick Crosson, editori, *The Modeling of Mind* University of Notre Dame Press, Notre Dame, 1963, pp. 255 - 271.

10. În teoria difuzării inovațiilor, rata de adoptare reprezintă viteza cu care membrii unui sistem social adoptă o invenție (n.tr.).

11. „How Do You Persist When Your Molecules Don't?” („Cum dăinui când moleculele tale nu reușesc să dăinuie?”), *Science and Consciousness Reviewl.* // iunie 2004.

12. David J. Chalmers, „Facing Up to the Problem of Consciousness” („Confruntare cu problema conștiinței”), *Journal of Consciousness Studies* 2.3/1995, pp. 200 - 219.

13. Huston Smith, *The Sacred Unconscious*, casetă video, The Wisdom Foundation, 2001, disponibilă spre cumpărare pe site-ul www.fonsvitaie.com/sacredhuston.

14. Jerry A. Fodor, *Representations: Philosophical Essays on the Foundations of Cognitive*

Science, Mass.: MIT Press, Cambridge, 1981.

Croniclele oamenilor iridium

Dănuț Ungureanu

Dănuț Ungureanu (n. 1958) este scriitor și jurnalist. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România și primul președinte al Societății Române de Science Fiction și Fantasy.

Scrierile sale abordează o paletă largă de genuri, de la populara literatură science-fiction până la publicistică. Portofoliul său mai cuprinde scenarii de televiziune și radio, precum și texte dramaturgice, în genul science-fiction a semnat volumele de povestiri *Marilyn Monroe pe o curbă închisă* (Ed. Adevărul) și *Basme geostaționare* (Ed. Bastion), precum și romanul *Așteptând în Ghermana* (Ed. Nemira). A publicat de asemenea câteva zeci de povestiri SF în antologii, reviste, fanzine și almanahuri.

1. Deci habar n-am care-i treaba cu amintirea cețoasă despre ce numeau „trecut” (și nici nu-mi pasă), da’ îmi pare c-au scos-o excelent la capăt cu viitorul. Vechii își umflaseră capetele cu neliniști: „Încălzirea”, „extincția”, „secătuirea”, „singularitatea”, „durabila”. Păi mai durabilă ca lumea noastră nu-mi închipui alta, vreodată.

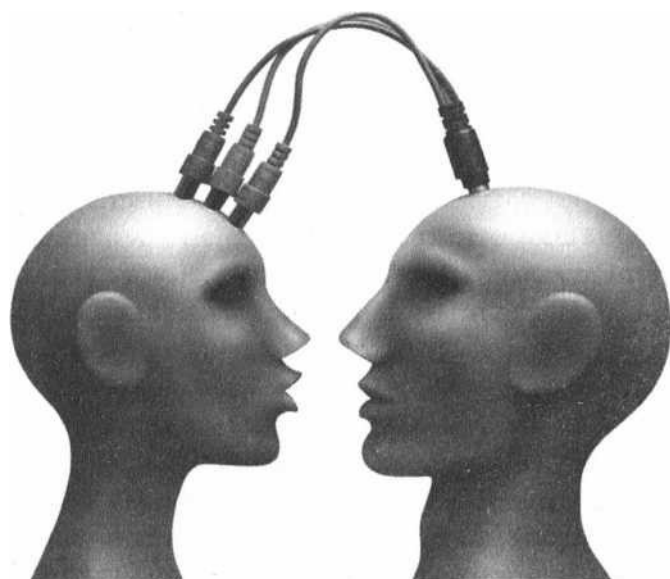
De dimineață mă trezesc într-un fagure de-al Fabricii Zonale de Culcușuri. Mă spăl cu jumate din rația de apă. Cealaltă jumate o torn în bidonul de sub rezervor. Bidonul ăsta și obiceiul de a-l folosi mi-au atras de multă vreme simpatia oamenilor iridium din adânc și-a sufletelor. Ei încurajează obiceiurile, fiecăruia câte unul, ori mai multe.

Trec în cabina de-alături să-mi fac datoria față de fermele de nutrienți. Uree, minerale... Apoi trag pe mine cămușa croită de FZ Cămuși și înfulec de-a-n picioarelele porția delicioasă trimisă azi prin FZ Porții.

E momentul acela al zorilor în care mă apropii de hublou, încă nu s-a luminat afară și întunericul face sticla să-mi reflecte chipul. Un cenușiu de 16 ani, la jumatea vieții deci, bine făcut (un metru cinzeșcinci, patru] de kile), chipeș - fără fir de păr. Binecuvântată fie Marea Epilare din 33, când ploile acide ale mâniei lui Krakatau i-au făcut egali pe toți vechii noștri, bărbați, femei, adulți și copii.

Când îmi trec cu drag palma peste țeasta lucioasă și codul de bare, îi plâng pe primitivii de care vechea mea a apucat să-mi povestească înainte de-a fi curățată. Robi ai filamentelor crescute din pielea proprie, victime. Energia dispărea în rahaturi numite șampoane, piepteni, mărgel, pomezii... Devorată de saloanele pentru păr și-așa mai

departe.

© Depositphotos / Максим Матвеев

Cică pe-atunci compatibila te curăța în somn dacă-ți găsea pe haine unul din firele scârboase, care nu-i aparțineau... Băi, ești nebun?

Compatibila... Mă reped spre oblonul căii de oglinzi, nu înainte de a-mi presa fruntea în matriță, pentru codul de bare. De la o vreme se șterge cam repede și n-am niciun chef să mă salte vreo echipă de curățenie fiindcă nu-mi poate citi datele. O să cer sufletului veghetor un cartuș nou de matriță.

Deschid oblonul care dă spre culcușul Ei. Culcușurile noastre sunt pe fața vestică a coloniei, a rezervației. Stăm perete-n perete și imaginea compatibilei mele ajunge la mine prea puțin deformată. E drept că, datorită compatiei pe care ne-o arată oamenii, noi doi avem bafta de-a ne vedea și de-aproape, la sala de joc, în fiecare seară. Dar n-aș rezista peste zi fără să-i privesc chipul prin calea de oglinzi.

Trebuia să se trezească de-acum cinci minute. După șase suntem programați la Casa Compatiei. Și, mulțumescu-ți, Mamă Lună, Ea îmi răsare înaintea ochilor,

proaspătă ca o rază de soare, în cămușă la fel cu a mea, și codul de bare mai strălucitor ca oricând. Ne privim secunde lungi, surâzători și compatibili. Parcă ne-am vedea fiecare pe sine, căci nu ne deosebim prin nimic. Aceeași înălțime, aceleași trăsături, aceleași nuanțe. FZ Griuri face minuni.

Suntem una și aceeași ființă și dacă asta nu e compatie totală, deplină, plenară, ziceți-i cum vreți, să-mi spună cineva ce altceva este. Mă scufund în abisul ochilor abia deschiși în dimineața asta de compatibila. Compatibila mea...

„Leneșule, susură preacompatibila, n-am închis un ochi toată noaptea, ca să mă pregătesc pentru sesiune...”

Firește, niciun sunet nu răzbate până la mine, însă după atâtea întâlniri pe calea oglinzilor, ne citim pe buze orice cuvânt, fără greșală.

2. Ieșim în fața fagurilor de culcușuri. Compatibila și cu mine ne găsim imediat., 'neața, Olga...”, îi șoptesc., 'neața, Berlin...”, îmi șoptește. Ne sorbim din priviri. Alte cupluri își șoptesc și ele salutul. Unele suflete veghetoare nu suportă strigăte și mișcări bruște. Șoaptele se-adună ca picături în pârâiașe, apoi cresc nestăpânite, sugerând foșnetului uriaș al cascadei de apă otrăvită – cel mai frumos loc pe care l-am zărit în viața mea, dincolo de marginea rezervației.

Ne-alăturăm coloanei. Suntem mulți, cinci-șase sute, în cămuși cu cele mai splendide griuri, un spectacol care-ți face inima să bubuie în piept. Aproape toți vom atinge capătul drumului, iar câțiva vor fi culeși din mers de echipele de curățenie. Pe margine, sufletele înlesnesc alcătuirea coloanei, planând de-a lungul aleii ce continuă până hăt departe cu Bulevardul Unirii.

Avem voie să ne ținem de mână, până la Casa Compatiei, dar numai după ce se dă pornirea. Cu toate astea, sufletele închid ochii la aceste mici gesturi în avans. „Închid ochii” nu-i doar așa, o vorbă. Sunt nori multicolori de particule și energie executivă, emiși de trupurile iridium ale oamenilor din adânc, sub scoarța tot mai curată

a planetei, să le facă treaba de la suprafață, eficient și rapid. Dar le-au adăugat fețe simpatice, cu ochi bulbucați și buzele țuguiate de parcă tocmai ar șușoti ceva. Acum, când lumea s-a împăcat, o apropiere prietenoasă înseamnă și rezultate mai bune. Așa ne-arată oamenii din adânc compația lor.

O astfel de față plutește de-a lungul coloanei și se oprește în dreptul nostru. „Gertz-Elen-Ula-Prop-Olga-Berlin”, șoptesc buzele ca un singur cuvânt, fără să se miște. Totul în regulă?”

„În regulă, suflete”, îi răspunde Proposov, iar noi, ceilalți, încuviințăm.

Între noi șase, îl numim pe scurt Mutră.

„Bine, spune Mutră. Pornim”.

Coloana minunatelor cămuși gri se pune în mișcare pe Bulevardul Unirii, târșâind sute de papuci. Sufletul nostru veghetor, un nor de energie albastră, ține aproape. E și asistent de la sala de joc. Că veni vorba, azi o să fie de pomină, o sesiune de sezon la CC și cea zilnică de la sală. Pentru noi, trei cenușii și compatibilele noastre, e sărbătoare. Mulțumim oamenilor din adânc și sufletelor trimise să ne ocrotească.

Până la Casă nu-i mult de mers, doar o oră, o oră și ceva. Ziua e minunată. Când soarele își pornește arcul peste rezervație, cerul schimbă cenușiul prieten cu un verde adânc, aproape ca ochii compatibilei mele Olga.

Înaintăm cu inimile ușoare prin jgheabul lat al Bulevardului Unirii, păziți de taluzurile înalte, alunecoase, întrerupte doar de ieșirile laterale ce duc spre munci și alte rezervații.

„Ce zi minunată”, gângurește Olga, făcându-mă încă o dată fericit, căci a intrat în gândurile mele și-a ieșit de-acolo cu o bucătică din ce simțeam eu însumi. Iar asta o face și mai dorită. Drept răspuns, o strâng tare de mână, în fața noastră șușotesc veseli de-ale lor Prop, ula. Gertz și Elen, cu care împărțim culcușurile și sala de joc.

Deja întrezăresc porțile Casei. Deodată izbucnește un zumzet penetrant, colosal. Parcă vine de peste tot. E

semnalul de alarmă. Coloana se poticnește, ca și cum ar avea de urcat o înălțime, încetinește, se amestecă. Apoi se oprește cu totul.

„Ce-i? Ce-i? Ce-i?” zboară șoaptele nedumerite, pe deasupra capetelor, ciocnindu-se, despărțindu-se iar. De-atâta adiere parcă și sufletelor le e greu să rămână întregi, să nu se zdrențuiască.

„B-băi, ere că iar au g-găsit o famelie și-o să ne amâne sss-sesiunea, ba și mai rău”, bâlbâie Proposov cam cătrănit.

Ce-i drept, pân-acum n-am prins niciodată așa ghinion, să rămân fără sesiune într-un sezon, dar de câte ori n-a avut Prop bâlbâială aurită?

„Mutră, îi spun sufletului nostru când fuge spre capătul coloanei, de ce-am oprit?” însă el se duce fără să mă bage-n seamă, ceea ce, știind că-i plac aptitudinile mele, e cam nașpa.

Ne-așezăm, grupuri-grupuri, șopocăind, dându-ne cu presupusul. Coloana cenușie se vâlurește ca sub bătaia vântului.

„Băi, chiar nu pricep, ziceula, nu i-au dibuit pe toți, la ultimele curățenii? Credeam că s-a terminat cu mizeriile...”

Gertz plescăie. „Acu o sută de sezoane, «mizeriile» astea erau tare populare...”

„Mă lași? Îl repede Olga, dându-mi drumul, îi înțeleg pe vechii care se-ascund prin canal, când vine curățenia, deși e degeaba și nerod.

Înțeleg și furtul de porții ori apă. Chiar când un cenușiu curăță alt cenușiu, fără permis. Dar să faci O FAMELIE? Pfui, mi-e scârbă rău...”

Sufletul nostru veghetor revine în trombă. Fețișoara centrată pe norișorul albastru ne ordonă să ne ridicăm și să ne pregătim de întoarcere, într-o clipă, întreaga coloană se mișcă. Nu mai e veselia din zori. Sufletele se-agită pe margini.

— Azi nu mai ajungem la CC, Mutră? îndrăznesc, iar el parcă-mi răspunde din mers. „Măine”.

Dar nu-s sigur c-a spus ceva. Iau în schimb un

„șurub” în coaste, de la compatibila mea Olga. Câteodată cam întind coarda.

3. Mi s-a-ntâmpat acum două sezoane, când Mutră ne scotea pe fiecare, în turul de inițiere prin rezervație, dincolo de hotarul coloniei. Cum mi-a spus chiar din prima zi, ca să dibuiască rămășițele de aptitudini ce mai rămăseseră în noi după liniștirile vechilor. Sufletul veghetor își plimbă cenușiii de-a lungul rezervației, observându-i atent când ajung în preajma unor munci omenеști: construcții, ferme de porții, epurarea apei ori reciclarea resturilor pe care vântul câmpei fără margini le rostogolește zi și noapte către rezervație și dincoace de zidurile coloniei. Puțini au fost ispitiți de una ori alta dintre munci și-au fost grupați pentru cercetări. Din colonia noastră - eu, ceilalți doi de-ai mei și compatibilele. Firește însă că nu ne dau nimic de făcut.

Dar de văzut am văzut tot, la grupul doi cercetare, unde sufletele forfoteau, făcându-și treaba cu precizie. Mutră m-a lăsat să casc gura o vreme. Poate era și el curios.

Îi prinseseră cu o zi înainte, într-un culcuș pustiu de la periferia rezervației. Doi cenușii adulți, de vreo 14 ani, un vechi și doi copii. De unde făcuseră rost de copii nimeni n-ar putea spune, fiindcă ei sunt duși mereu într-o rezervație mai bună.

Se pitiseră acolo, cine știe de când, și puseseră de-o famelie. Asta-i abaterea cea mai grea în rezervație, urmată de furt și curățenie fără permis. Sufletele i-au aliniat la margine, unde peretele se dărâmasе și într-o clipă au inundat culcușul până-n tavan cu sakaz, care s-a întărit pe loc. Apoi a-nceput cercetarea.

Am. privit fascinat, minute-n șir, raza mai subțire ca ultima liniuță din codul meu de bare, decupând felie cu felie din cubul transparent, abia zvântat, felii nu mai groase decât degetul mic. Urma să le studieze micron cu micron, în laboratoare, oamenii din adânc, pe fiecare în parte, apoi să recompună întregul în muzeul speciei noastre cenușii. Au luat o pauză și-am admirat în voie

tăietura la care se oprise raza. Era acolo o famelie întreagă, în picioare, secționată pe lung, ca un desen. Fețele celor cinci cenușii se duseseră deja cu alte felii, însă imaginea fameliei privită dinăuntrul ei m-a fermecat.

Deodată, un suflet s-a apropiat de veghetorul meu, iar Mutră m-a dus aproape pe sus înapoi, la culcuș. Când se-ntâmplă câte-o belea de-astea, e clar că nu mai e prea mult loc de prietenie.

4. Jocului îi zice „Fleoșc”. Mi-au rămas în minte numele și niște reguli, între alte resturi, amintiri din amintirile vechii mele, care le-avea de la vechiul ei. Resturi pe care nicio liniștire prin care-am trecut nu le-a șters. Pentru vechea mea a fost de-ajuns una singură. Nu știm cum, eu am rămas cu firimituri din ce-au pierdut ei și-asta mă face ciudat pentru oamenii din adânc și suflete. Fiindcă mi-amintesc, îmi dau cu presupusul și mint, li se pare c-ar fi ceva de capul meu...

„Fleoșc”, în șase, la o masă, cu bucăți de hârtie. Vântul câmpei aduce pungi și cutii de pretutindeni, unele cu imagini. La reciclare, ar fi fost ca și cum aș fi vizitat rezervațiile din toată lumea. Hârtiile pe care le mânuim noi sunt mângălite cu semne și figuri. Cărți. E un joc de cărți.

Prop: „Ce-ce f-faci, băi Be-berline, nu dai c-carte? Do-dormi?”

Eu: „Nu dorm. Doar mă gândeam ce să pun”.

Sala vuieste de veselie, horcăielile lui Gertz, miorlăielile Ulei și ciripitul compatibilei mele Olga, într-un colț, norișorul Mutră schimbă frenetic nuanțele de albastru, notând conștiincios toate observațiile jocului de azi.

Deci jucăm „Fleoșc” și ne prăpădim de râs. „Ce se întâmplă, Berlin? m-a-ntrebat sufletul nostru când a vegheat prima partidă și ne-a văzut scuturându-ne, cu ochii înlăcrimați. Este o problemă organică?” Treptat s-a lămurit. Iar lacrimi mai văzuse destule, la vechi, cei procesați în curățenii.

Când unul din noi pune o carte, facem toți un gest legat de figura ei. Ne tragem pumni în bărbie, ne frecăm pe creștet, rostim vorba „fleoșc” ori altele. Și sigur, dacă jocul o ia razna, o mai zbârcim. De-aia ne rupem de râs.

„Totuși, o greșeală, chiar fără consecințe, e ceva serios, s-a arătat nedumerit Mutră. Cum poate fi un motiv de veselie?”

Sunt de acord că oamenii din adânc, iridium perfecți din care emană sufletele, n-au egal. Și sunt mândru că mă bagă-n seamă, în locul lor, făceam o singură curățenie

generală, nu numai pentru vechi, și cu asta basta. Dar câteodată mă minunează întrebările sufletului. Nu-s mai grozave decât alea pe care le puneam vechii mele, înainte de-a fi trimiși amândoi la liniștire.

„Joacă, joacă, mă-ndemnă blând sufletul. E interesant pentru noi. Și dacă e interesant pentru noi, e bine pentru tine, Berlin. Pentru voi”.

Mie-mi spui? Păi, să jucăm.

Eu: „Șapte. Fleoșc! Deci până la urmă o fi fost o famelie? De ce ne-or fi întors?”

Gertz: „Zece”. *(se freacă pe creștet și noi iute ca el)*
„Habar n-am. Nimeni nu știe. Da aflu eu cumva...”

Elen: „Patru. De ce să afli? De-asta nu poți dormi? Poate te saltă vreo echipă”.

Prop: „D-doi. Băi gegertz, te popomenesti că vrei sssă ieși...” *(Ula îi pune mâna pe gură, oprindu-l; noi o imităm, ca și cum ar face parte din joc)*

Ula: „Treispe. Bonjur madam! Cuiva i s-a făcut de curățenie a? Gertz?

Olga: „Așa-i. Pentru mâncărimile tale o să ne...”

Eu: „Unșpe!” *(Plesnim palmele pe masă, da' nu mai știu ce trebuie după asta.)* „Băi, ori jucăm, ori vorbim”.

5. O dată la cinspe minute, cortinele luminoase ale compatisoarelor se ridică, lăsând să intre perechile, în vreme ce altele sunt evacuate prin partea opusă și pornesc spre culcușurile lor. Pare o zi ca oricare alta. Dar firește că nu e.

„Tot n-a apărut?” o-ntreb pe Elen, iar ea – mi face semn că nu. E înfricoșată și noi la fel, fiindcă știm ce urmează dacă javra de Gertz nu se-arată în următoarele minute. Perechea dinainte mai are un pic.

Ne uităm neputincioși în jur. Pe margini, departe, agățați de vițele ghimpoase ce împrejmuiesc Casa Compatiei, vreo duzină de vechi, culeși pe drumul până aici, privesc lacomi ceremonia, în urma noastră, dincolo de porți, Bulevardul Unirii e pustiu. Nici urmă de Gertz.

„Ce facem?” scânceșteula. „Ce-ce f... facem?” se bâlbâie Proposov.

Mai puțin de-un minut și cortina de lumină se va ridica la intrarea în compatisor.

Iar ăla nu e nicăieri. Poate n-a rezistat ispitei de-a ieși azi-noapte din culcuș, să afle ceva despre familia aia. Dintotdeauna a fost bolnav de curios, mai curios ca noi toți la un loc. Poate l-a săltat o echipă, sau s-a rătăcit dincolo de hotarul coloniei, unde rezervația, sau și mai rău, câmpa, îl poate curăța în zeci de feluri. Curățenie naturală.

În câteva secunde, sufletele vor da peste o abatere gravă. O să pierdem toate foloasele, Mamă Lună, o să fim la fel cu ceilalți cenușii. O să ne holbăm până noaptea la pachetele de imagini și vederi pe ziduri. O să fim la fel de blegi, dar nu știu cum vor fi ei. Dacă până azi nu ne-au făcut niciun rău, ce va fi de-acum încolo?

Mă uit în jur hăituit și nu pot lega un plan.

...Pe urmă vom avea o ședință de liniștire cum n-am mai avut. Și dacă Gertz a făcut ceva și mai rău înainte de-a fi curățat, o să-l urmărim în doar câteva ore...

Ceilalți privesc în pământ, tremurând.

Atunci răsună muzica fermecată, iar cortina începe să urce, deschizând lumea minunată a compatisorului.

Elen geme. Olga îmi strânge dureros degetele și-și apropie chipul de-al meu, privindu-mă țintă. Zeci de cuvinte nerostite se revarsă din ochii ei într-ai mei. Și le-nțeleg pe toate, înțeleg tot.

„Prop, scuipe vorbele, eu intru acum cu Elen, în locul lui Gertz. Tu vii după aia, cu Olga, în locul meu. Câștigăm cînșpe minute, Prop, cînșpe minute în care eu îl conving pe Mutră să ne-ajute cumva”.

Proposov șiula dau din cap înfricoșați.

„Da’ de ce să rămân eu?” plângeula. „Dacă-s fără pereche mă curăță pe mine! Să rămână Elen!”

„Faceți cum zic, le suflu. Altfel ne curăță pe toți. Dacă avem cînșpe minute, Mutră ne-ajută. Sau poate apare Getz... Faceți cum zic!”

Compatibila mea mă împinge din spate. O iau de mână pe Elen și pășim înăuntru, în urma noastră, cortina coboară pe acordurile vrăjite.

...Pereții au țesătura moale și parfumată, colorată în cel mai frumos gri pe care l-am văzut în viața mea. Lumina difuză cerne din tavan și se prelinge pe stâlpii împodobiți ai patului. O, patul ăsta, Mamă Lună... Moale și îmbietor și-atât de larg că pare el singur o-ntreagă lume...

Și e toată doar a noastră.

Întâi ne scoatem papucii, să simțim cu tălpile goale covorul gros pe care călcăm. Aerul e plin de sunete picurate dintr-o licoare dulce, amețitoare, dar cumva mai proaspăt decât pe Bulevardul Unirii, fără să fie răcoros.

O dezbrac încet pe Elen, lăsând să alunece cămușa ei peste a mea. Tremură. Brațe de iridiu lungi, mlădioase, serpuiesc din tavan. Simt în umăr o înțepătură ușoară și-atât. Am primit zeama care ne ferește de boli încă un sezon și pe aia care ne trebuie amândurora, pentru aceste clipe.

Ne scufundăm goi în patul incredibil de moale, care ne-mbrățișează blând, ne-ngroapă și ne-mpinge unul către celălalt. Când trupurile noastre se-ating și se unesc, două jumătăți, alcătuim împreună sâmburele viu al unui fruct. Respirația ei se liniștește, sărut cu sărut, în vreme ce a mea se iuțește de la o clipă la alta, îi simt fiecare mușchi sub pielea alunecoasă de transpirație. O dezmiard... îmi răspunde...

Dar toate astea sunt pentru sufletele care ne veghează prin ochii și urechile pereților. O iau pe Elen în brațe, mimând compatizarea. Mă ajută, însă deodată simt că nu e-n regulă cu ea. Se preface prea bine, încerc să măndepărtez, rămânând totuși cât de aproape se poate. Complet aiurea...

Credeam că nu se mai termină chinul, când brusc acordurile muzicale se schimbă. Acum sunt triumfale, semn că sfertul de ceas s-a dus. Deodată minunatul pat își pierde blândețea, bombându-se dur, îmbrâncindu-ne peste margini, pe covor. Ne îmbrăcăm iute, fără să ne privim.

Afară!

„Mutră, șoptesc cât pot de tare, suflete!”

Dar el nu-i acolo, cum ar trebui, să ne ducă înapoi, la

culcușuri, după ce vom fi terminat sesiunea de compatizare. Mă uit peste tot, mă uit de-a lungul nesfârșitului drum, să-i văd ceața albastră. „Suflete, unde ești?” îndrăznesc să ridic glasul, riscând să atrag o echipă. Nimic. Nu e nimeni aici care să ne-ajute...

Oare Proposov a-ndrăznit să intre cu Olga în compatisor? Suntem pierduți acum, pe loc, sau ni se mai dă un răgaz de agonie?

Trece un minut fără să se-ntâmple nimic. Apoi încă unul. Deci Prop a intrat... Simt un gol în stomac. Elen începe să bâzâie. Ne prăbușim, cu picioarele moi. Acum nu mai avem ce aștepta, decât fuga celor cînșpe minute și alarma de abateri grave. După aia...

Și totuși privesc în jur, după sufletul care-și va face apariția dintr-o clipă-ntr-alta. Dar timpul rămas ca să-i vorbesc, iar el să mai poată face ceva, e tot mai scurt. Iar minutele zboară de parc-ar fi doar secunde.

Apoi, într-adevăr, sună alarma.

6. Suntem în sala de joc, dar nu râde nimeni.

Cărțile sunt împrăștiate pe jos. Figurile fac mici gesturi de neînțeles, în lumina care clipește dintr-o lampă. Nu credeam că se poate.

Într-unul din colțurile de sus, sufletul albastru pulsează rar și nu prea intens. Poate fiindcă legătura cu ai lui e destul de slabă. Dar nu știu ce înseamnă asta.

Apoi coboară lângă noi. Mă crispez. Nici ceilalți nu se simt prea bine. Cumva, fața din norul de particule nu mai e caraghioasă, ci mai degrabă gravă.

„Elen-Ula-Prop-Olga-Berlin”, șoptesc buzele încremenite, ca un singur cuvânt.

„Suflete, putem să...” încep, dar nu continui, căci ochii falși mi-o interzic. „Am avut noroc cu pana de energie, înainte să vadă căuta e singură... Deocamdată...”

Olga mi-acoperă palma cu degetele ei mici. „N-am avut noroc, Berlin. Nu înțelegi?”

„El... bolborosește Prop, el a... El a defectat sssistemul... TU ai fost, Mu-mutră, așa-i?”

Lumina lămpii defecte ne mânjește. Cinci fețe

schimbătoare în paloarea lor, un cerc de chipuri. Doar codurile de bare din creștet și cămușile cenușii sunt aceleași.

„Voi trebuie să plecați”, îmi spune Mutră, cu economie eficientă de vorbe, iar ele mă lovesc în moalele capului.

„Ce Mamă Lună vrei să zici cu asta, să plecăm? Unde?”

„Dincolo de colonie, dincolo de rezervație. Mai departe. Unde nu merg sufletele”.

„Dar în câmpă nu e viață”, spune Elen.

„Voi o să fiți viața de acolo”.

Ne privim fără să înțelegem.

„Dacă rămâneți aici, veți fi curățați la reluarea sesiunii. După reparație. Câteva ore”.

„Ce-ce să facem noi acolo? izbucnește Proposov. Acolo este câmpa. Ssoarele arde. Vântul ne cu-curăță”.

„Acolo nu sunt suflete și nici oameni în adâncuri, cu trupuri iridium, să ne apere”, întăreșteula.

Pare că la asta nu mai are răspuns. Face o pauză lungă.

„Ei nu sunt oameni, spune deodată sufletul veghetor. Voi sunteți oameni”.

Nu zicem niciunul nimic.

„Noi? bâiguie Olga. Și-atunci... oamenii din adânc?”

Mutră urcă încet la locul lui din colț. De-acolo, cuvintele plouă peste noi.

„Instrumente. Structuri de calcul. Roboți. Minți sintetice. Voi nu mai știți asta. Noi v-am liniștit. Liniștirile sunt bune pentru voi și pentru noi”.

În încăpere sună particule ce alcătuiesc sufletul, ciocnindu-se ușor unele de altele, fărâmițându-se, regăsindu-se.

„Asta... se bâlbâie iar Prop, asta nu e...”

„Suntem diferiți, da, zice iar sufletul. V) i ați dat viață speciei noastre. Noi avem grijă de voi. Viața trebuie ocrotită. Altfel se face liniște de tot”.

E trecut mult de miezul nopții. Vrem să vorbim între

noi, dar nu-nțelegem ce să spunem mai mult decât știm toți. Și sufletul veghetor nu ne lasă. El ne împinge pe fiecare în parte și pe toți deodată afară din fagurele nostru, pe căi doar de el știute, de care n-aveam știință. El ne poartă pe drumuri ocolite într-un loc în care ne-așteaptă alte cămuși, mai groase decât frumoasele noastre cenușii, și porții, multe porții. Și aparate de făcut apă. Și lucruri cărora le spune „lame”, care or să ne-ajute în câmpă. Câmpa e rea. Va trebui să-nvățăm și noi să fim răi.

Mutră ne duce pe drum, într-o direcție neumblată. La marginea coloniei, unde mai e doar o fâșie îngustă de rezervație până la câmpă.

„De aici mai departe”, spune.

„Și tu? îl întreb. Ce-o să fie cu tine, după ce-ai făcut?”

Fața din suflet își schimbă ridurile din nou. E iar hazlie, pretenoasă. Dar nu se oprește aici, ci continuă să se șteargă lent, mâncată de particulele din jur.

„Am prețuit mereu instrumentul tău numit mână, zice fără nicio legătură. Simplu. Eficient. Am să analizez, adaugă. Am să găsesc soluții. Plecați”.

Privesc ochii până când ei dispar cu totul. Nu mai e decât un felinar mare, albastru, care ne luminează calea spre câmpă. Dacă-i adevărat că noi i-am născocit pe ei, cu multă vreme în urmă, atunci poate ăsta e ceasul în care unul de-al lor ne dă nouă viață. Și ceasul altei despărțiri...

Îi întoarcem spatele pe rând, prea puțin pregătiți pentru întunericul din fața noastră. Dar soarele va răsări iar, peste câteva ore. Apuc mâna Olgăi. Imediat, simt alte degete în cealaltă palmă. Elen? Vin zile ciudate, însă presimt c-o voi scoate la capăt...

București, martie 2013

PAOLO BACIGALUPI - *MODIFICATĂ*

Despre supraviețuire și înghesuială

Liviu Radu (Recenzie)

În urmă cu ceva vreme, pe când fandomul nostru discuta de zor despre antologia *Steampunk: a doua revoluție*, adică atunci când încercam cu toții să definim într-un mod corect steampunkul, cartea abia apărută a lui Bacigalupi, *The Windup Girl* (*Fata modificată*, Editura Nemira, 2013), era considerată (la modul pur teoretic, pentru că nu apucaseră s-o citească prea mulți) drept un exemplu al modului în care evoluase steampunkul. Și, de fapt, de ce am fi crezut că romanul respectiv nu-i un steampunk? Din recenzii și reclame, deduseserăm că existau în el dirijabile, se folosea energia produsă de animale sau de oameni – ba chiar și motorină făcută din cărbuni... Am descoperit însă că în textele de specialitate romanul *Fata modificată* era considerat ca făcând parte din categoria biopunk.

Acum, citind în tihnă un roman foarte premiat și foarte apreciat, ne dăm seama că povestea lui Paolo Bacigalupi își merită pe deplin premiile și laudele – dar mai realizăm și că, de fapt, încadrarea sa într-un anumit gen este doar o chestie de clasificare, lipsită de importanță. Sigur, există elemente steampunk, există elemente biopunk, dar cartea este, în esență, o lucrare de anticipație clasică, alcătuită conform rețetelor bine cunoscute, prin extrapolarea situației existente, prin

exagerarea unor trăsături ale lumii contemporane autorului. Adică este un text-avertisment, care poate fi așezat alături de cele mai bune texte SF.

Povestea se desfășoară în Thailanda secolului al XXIII-lea, într-un moment în care civilizația mondială, așa cum o cunoaștem noi, s-a prăbușit. Resursele de combustibili fosili s-au consumat, încălzirea globală a făcut să crească nivelul mărilor, iar populația a ajuns atât de numeroasă, încât hrănirea ei a devenit o problemă gravă (ținând seama și de prăbușirea tehnologică). Dacă ne gândim bine, nimic din cele de mai sus nu reprezintă un pericol despre care să nu se fi discutat – asta nu înseamnă că s-a luat vreo măsură, însă ceea ce aduce nou Bacigalupi este modul în care își imaginează el că vor evolua lucrurile din punct de vedere socio-politic.

Criza alimentară este accentuată de o avalanșă de boli care atacă tot soiul de culturi – iar unele dintre ele sunt fatale și pentru oamenii care consumă plantele bolnave. Autorul nu explică amănunțit ce-i cu molimele respective, dar sugerează, cumva, că bolile respective nu-s naturale, ci au fost produse de firmele transnaționale, pentru a elimina orice cultură care nu se bazează pe semințele produse de ele.

Bacigalupi aplică și în această situație principiul extrapolării. Probabil că se știe că recoltele îmbelșugate din prezent sunt datorate, în mare parte, folosirii semințelor produse de institute și firme de specialitate, semințe hibrid cu productivitate mare, dar aproape sterile. Adică grâul sau porumbul recoltat nu poate fi folosit decât pentru consum, nu și pentru semănat, pentru că plantele ce vor crește vor produce o recoltă foarte slabă. Ca urmare, fermierii depind de semințele produse de firmele specializate, iar fără acestea nu au ce cultiva. Sigur, în acest moment există o ofertă considerabilă de semințe, de bună calitate și la prețuri rezonabile, dar, așa cum ne arată și Bacigalupi, producătorii pot oricând să preia controlul și să impună condiții fermierilor.

În același timp, există un interes evident pentru

producerea unor semințe și soiuri destinate unor țări în curs de dezvoltare, soiuri rezistente la secetă, la boli... dar care sunt scumpe.

În romanul său, Bacigalupi adaugă celor despre care am amintit – și care sunt bine cunoscute – un element nou: modificarea genetică. Pentru a produce soiurile rezistente la boli, marile firme modifică genetic soiuri existente. Numai că, la un moment dat, nu prea mai există soiuri naturale care să poată fi folosite ca bază de lucru. Și atunci sunt atacate băncile de semințe ale unor națiuni. Cred că puțini știu că – de exemplu – în Perú există acum cea mai mare bancă de date ale cartofului (care conține exemplare din mii de soiuri de cartofi). Adică, ne spune autorul, setea de câștig (unul temporar) duce la distrugerea definitivă a unor resurse care ar putea însemna salvarea omenirii.

Ingineria genetică este folosită nu numai pentru crearea de soiuri noi de plante, ci și de animale, în Thailanda descrisă de Bacigalupi, energia este produsă de megodonți, un soi de elefanți modificați genetic, care învârt roți de moară în fabrici, iar energia mecanică produsă de efortul lor este înmagazinată în arcuri cinetice. Iar modificările genetice nu se opresc aici: au fost creați oameni modificați, cu capacități superioare indivizilor obișnuiți, folosiți în scopuri militare sau ca sclavi pentru plăcerile celor bogați.

Pentru că Bacigalupi ne spune deschis: da, lumea viitorului va fi groaznică, dar asta nu înseamnă că nu vor exista oameni bogați, care se vor bucura din plin de plăcerile pământești.

Și pentru că a încercat să înțeleagă și evoluția socială, autorul ne avertizează asupra pericolului ca unele grupuri etnice sau sociale să fie măcelărite fără milă, ca țapi ispășitori pentru tragedia generală.

Aș mai vrea să atrag atenția asupra unui lucru: Bacigalupi și-a plasat în mod inteligent povestea în Thailanda. Această țară – care seamănă în multe privințe cu alte țări asiatice – are totuși o îndelungată tradiție a libertății. N-a fost niciodată colonie și s-a străduit să-și

gestioneze singură sărăcia. Astfel, povestea imaginată de autor este inserată într-un mediu istorico-social care o face credibilă și inteligibilă.

După cum ați remarcat, m-am mulțumit până acum să vă vorbesc doar despre peisajul în care se desfășoară povestea, despre fundalul ei. M-am ferit să vă destăinuiesc care este acțiunea romanului și să vă arăt ce fac personajele. Vreau doar să vă mărturisesc că Bacigalupi este un scriitor foarte talentat. Povestea sa este captivantă și plină de răsturnări de situații, iar personajele sale sunt extrem de convingătoare în evoluția lor. Nimeni nu-i rău sau bun, pentru că în lumea bizară pe care o descrie Bacigalupi răul și binele sunt judecate conform unor principii morale diferite de ale noastre, iar eroii săi nu-s alcătuiți doar din lumină sau numai din întuneric. Unii dintre ei mi-au devenit simpatici, pe alții i-am urât, dar niciunul nu mi-a rămas indiferent.

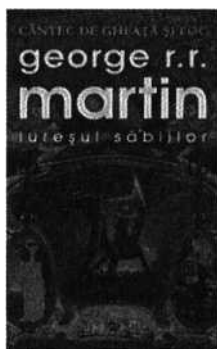
Adică avem de-a face cu o poveste inteligentă, scrisă de un autor talentat - și putem descoperi în ea o grămadă de înțeleșuri, într-un cuvânt, o anticipație adevărată, plină de avertismente.

URZEALA TRONURILOR

O ecranizare de succes

Gloria Sauciuc (Cronică de film)

Cel de-al treilea sezon din Urzeala Tronurilor va fi disponibil pe micile noastre ecrane de la 1 aprilie, pe postul HBO, la o zi distanță de premiera pe micul ecran din Statele Unite (diferența fiind dată de fusul orar), așa că am căutat cât mai multe informații despre această a treia parte a aventurilor ce se întind din sudul machiavelic și sălbaticile ținuturi de Est până în Nordul înghețat protejat de un antic zid.

Sezonul 3 va fi inspirat de *Iureșul săbiilor*, cel de-al treilea roman din seria *Cântec de Gheață și Foc* de George R.R. Martin. Acțiunea din sezonul 3 se desfășoară de-a lungul câtorva luni, într-o lume unde anotimpurile durează ani întregi, în timp ce primele două sezoane corespund în mare primelor două cărți, lungimea impresionantă a celui de-al treilea volum (aproape o dată și jumătate cât primul, măsurată în numărul cuvintelor) face aproape imposibilă ecranizarea lui integrală în cel de-al treilea sezon: de aceea se vorbește și de un posibil sezon patru. Unele evenimente din cel de-al treilea volum, de asemenea, și-au găsit locul în ultimele episoade din sezonul doi.

În sezonul 3 oamenii ar trebui să se pregătească pentru ani întregi de ghețuri și zăpezi, dar Cele Șapte Regate din Westeros sunt prinse într-un război civil, deoarece rege Renly Baratheon (Gethin Anthony) a fost asasinat, iar alianțele s-au schimbat. Crudul rege-adolescent Joffrey Baratheon (Jack Gleeson) a câștigat o victorie importantă asigurându-și alianța cu Casa Tyrell, iar susținătorii săi l-au învins pe Stannis, unchiul lui, într-o bătălie epopeică, așa că acum Joffrey are cele mai mari armate de pe tărâm, iar triumful lui pare asigurat.

Regele Robb Stark (Richard Madden) rămâne un personaj important, și totuși țara lui, Regatul din Nord, a ajuns sub stăpânirea oamenilor de pe Insulele de Fier. Robb trebuie să hotărască ce mijloc de acțiune poate să îl conducă spre marea victorie. De asemenea, trebuie să recâștige alianța cu Casa Frey, ruptă atunci când și-a

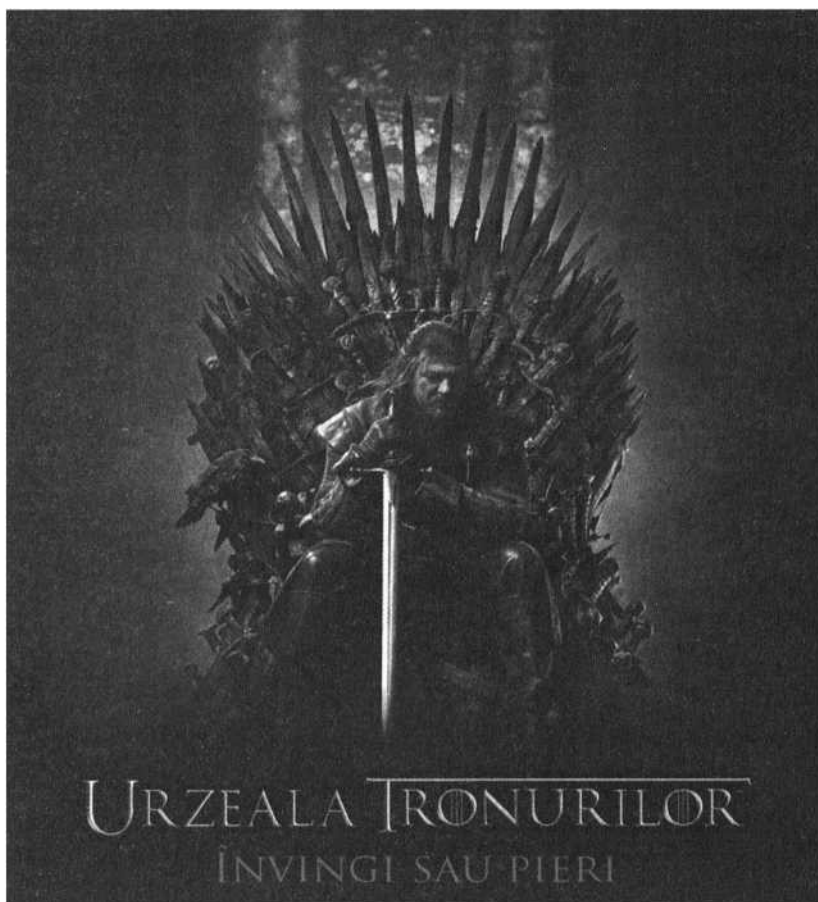
încălcat promisiunea de căsătorie între copiii lor. Până acum, regele Robb nu a pierdut nicio bătălie, însă - ca și bătrânul rege Robert - Stark va afla dacă a fi un bun soldat înseamnă a fi și un bun rege.

Stannis Baratheon (Stephen Dillane) este învins, iar armata lui spulberată: chiar și așa, nu a ieșit din luptă. Retras pe insula vulcanică Dragonstone, cu o mână de soldați credincioși alături, Stannis e ultimul moștenitor legitim al bătrânului rege Robert, și asta îi va clătina tronul tânărului Joffrey. Alături de preoteasa Melisandre (Carice van Houten), Stannis mai are încă un cuvânt de spus: și va lovi acolo unde nimeni nu se așteaptă...

Și altora le atârână viețile în balanță: Bran Stark (Isaac Hempstead Wright) și protectorii săi trebuie să traverseze pustiurile înghețate ale Nordului pentru a ajunge la Zid, în timp ce Arya (Maisie Williams) trebuie la rândul ei să înfrunte primejdiile ținutului Riverlands în vreme de război, pentru a-și găsi mama și fratele.

Nici sarcina lui Brienne (Gwendoline Christie) nu e ușoară: ea trebuie să îl ducă acasă pe Jaime Lannister (Nikolaj Coster-Waldau), luat prizonier, trecând prin sute de mile de ținuturi pustiite și de câmpuri de luptă.

Theon Greyjoy (Alfie Allen) va suferi consecințele a ceea ce a făcut la Winterfell. Și la Debarcaderul Regelui atât Tyrionlannister (Peter Dinklage), cât și Șansa Stark (Sophie Turner) trebuie să supraviețuiască mediului mult mai ostil al curții regale de acolo.

Pe continentul de est, Daenerys Targaryen (Emilia Clarke) a fugit din cuibul de vipere care este Qarth. Dragonii ei cresc, iar faima lor continuă să se răspândească, dar pentru a cuceri Tronul de Fier va avea nevoie de susținători puternici și de soldați, îi va găsi în orașele din preajma Golfului Sclavilor, dar orice lucru își are prețul lui...

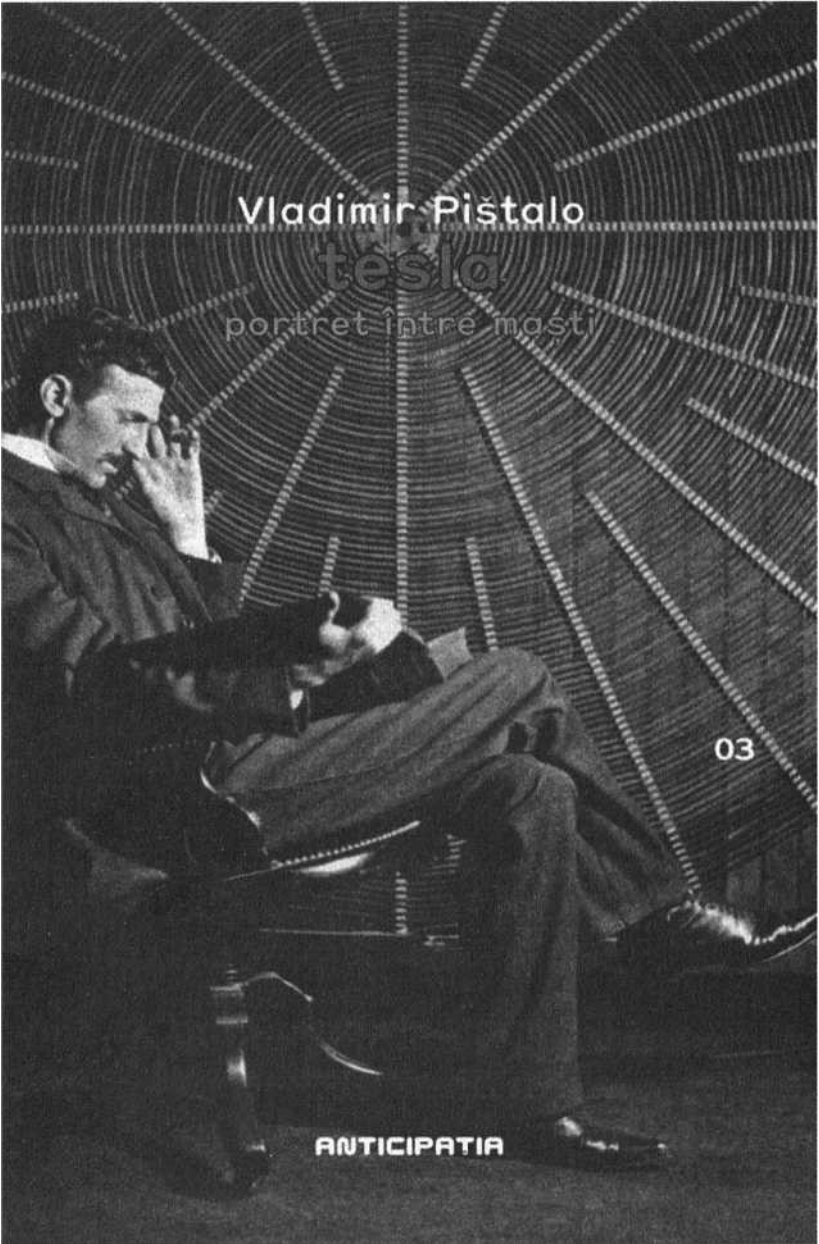
Între timp, dincolo de Zid, ființele de legendă se pun din nou în mișcare, amenințând nu numai Cele Șapte Regate, ci și pe oamenii din ținuturile de peste zid, „sălbaticii”. În timp ce Rondul de Noapte se pregătește de un atac frontal al ființelor de legendă, Jon Snow (Kit Harington) trebuie să infiltreze în armata sălbaticilor

oameni de peste zid conduși de Mance Rayder (Ciarân Hinds), Regele-de-dincolo-de-zid, pentru a-i descoperi planurile.

Așadar, în curând o altă ecranizare de excepție după cel de-al treilea roman din celebra serie fantasy *Cântec de Gheață și Foc* de G.R.R. Martin!

www.cinemagia.ro

Vladimir Pištalo

tesla
portret între mări

03

ANTICIPATIA